18

DOSAR

/

www.arhivaexilului.ro

18

196

196

www.arhivaexilului.ro

www.arhivaexilului.ro

ADEVĂRUL NU E RICIODATA ROU

In loc de prefață

Se va spune că tot ceea ce este scris aici, nu este original. Este natural să fie așa. Eu spun adevărul și adevărul s-a spus de totdeauna. Numai epoca noastră este cu adevărat originală, numai ea nu a avut precedent.

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL I

METAFIZICA NU POATE FI UCISA

De la Kant încoace s-a încetăţenit obiceiul ca orice cugetare filozofică să înceapă neapărat cu epistemologia. Spre a putea stabili ce există în realitate, trebuie mai întîi examinat care sînt posibilităţile omului de a cunoaşte existenţa în sine. Acest rol precumpănitor al gnoseologiei a determinat ceea ce Lucian Blaga numea timiditatea metafizică a vremei noastre. Se consideră că teoria cunoaşterii anihilează cu necesitate orice veleitate metafizică. Incognoscibilitatea lucrului în sine face imposibilă orice speculaţie asupra rădăcinilor existenţei.

Nu împărtăşesc acest pesimism. Chiar respectînd tradiţia care socoteşte epistemologia drept punctul obligatoriu de plecare al oricărei gîndiri filozofice logic înlănţuite, metafizica nu este moartă. Examinarea prealabilă a procesului de cunoaştere nu anihilează posibilitatea de a-ţi forma o concepţie despre lume în sensul metafizic al cuvîntului.

Care sînt în fond datele problemei epistemologice ? Constatarea unui contrast izbitor între bogăţia calitativă a datelor percepute de om şi sărăcia probabilă, sărăcia presupusă, a elementelor care există în sine. In detalii, împărţirea carteziană în calităţi primare obiective (formă, mărime şi mişcare) şi calităţi secundare subiective (culori, etc.) este depăşită de datele microfizice contemporane. Obiectul microfizic are o natură proprie de necomparat cu nici una din calităţile împrumutate macroexperienţei, lumii înconjurătoare a omului. Rămîne însă ca un dat de neînlăturat, deosebirea uluitoare care există între percepţia umană calitativ atît de bogată şi lumea de forţe, cîmpuri şi vibraţii, constatată de ştiinţă ca existenţă în sine. Pare să se impună deci concluzia că întreaga multiplicitate calitativă a percepţiei omeneşti este opera spiritului omului, ca să folosim vocabularul filozofiei idealiste, respectiv a structurii noastre psihofizice, ca să utilizăm terminologia psihologiei moderne.

In faţa frumuseţii naturii această concluzie apare însă absurdă. Caracterul existenţei al frumusului se opune interpretării idealiste. Frumuseţea pare să-şi aibă rădăcinile

www.arhivaexilului.ro

înfipte în existenţe obiectivă. Cum oare soată varietatea armonioasă de culori a unui peisaj de toamnă este propria mea iluzie ? Forma desăvîrşită a unei căprioare nu este altceva decît un fapt sufletesc subiectiv ?

Din fericire un element al tehnicii moderne vine să ne sugereze o imagine metaforică. In orice sistem de telecomunicaţie avem de-a face cu o descompunere a vorbirii - respectiv a imaginii - în diferenţe de intensitate ale unui cîmp de forţe şi respectiv cu o recompunere a obiectului - acustic sau optic - în calităţile sale iniţiale. La fiecare capăt al sistemului se află o multiplicitate calitativă, un obiect complex, un sens. De-a lungul firului însă nu găsim altceva decît o lume seacă de forţe monodimensionale. Fără receptor, care să reconstituie forma şi sensul iniţial, transmisia se rezumă la un cîmp monoton de forţe fade şi fără înţeles.

Lucrurile se petrec probabil în mod analog în cadrul raportului gnoseologic care leagă pe om de univers. Există de o parte o lume de forme şi sensuri obiective. Forme fiinţelor vii, culoarea însăşi, frumuseţea ca atare există în sine, nu sînt creaţia omului. Această multiplicitate de forme şi sensuri se imprimă în lumea forţelor constatate de microfizică, se reduce la deosebiri de intensitate ca într-un sistem de telecomunicaţie. Receptorul omenesc reconstituie apoi forma şi sensul iniţial. Analizată în amănunt, lumea materială nu este altceva decît forţe fade. De sus ea e stăpînită însă de o ierarhie de forme. In actul cunoaşterii omul prinde însă întregul recompune forma iniţială. El nu impune forme, cum a crezut Kant, ci numai descifrează formele existente îndărătul forţelor materiale. Omul nu creează deci nimic, ci numai recompune un sens iniţial. Ca într-un sistem de telecomunicaţii lumea sensurilor este obiectul transmis, lumea materială, cîmpul de intensităţi variabile de pe fir, iar omul receptorul care reconstituie obiectul. Fără ma lumea materială ar rămîne un cîmp de forţe, o simplă undă monotonă, fără înţeles. Nu omul dă însă sens lumii. El numai o reconstituie, aşa cum un aparat de televiziune reconstituie imaginea transmisă.

<u>Universul material este un cuvînt al lui Dumnezeu pe care omul îl înţelege</u>. Metafizica este deci posibilă

* * *

Orice operă de artă este o relaţie între două conştiinţe, între creator şi cel care contemplă. Mijlocul material de

www.arhivaexilului.ro

comunicare este însă de mai multe feluri : el poate fi o undă sonoră sau un bloc de piatră. Ar fi absurd să credem că frumusețea naturii, spre deosebire de celelalte creații artistice, este singura frumusețe care își are izvorul în acela care contemplă. Ar fi să atribuim conștiinței contemplative puteri creatoare. Ce și în fenomenul artistic, avem aci de-a face cu raport între două conștiințe. Lumea forțelor materiale este un mijloc de comunicare dintre ele, este echivalentul undei sonore în creația muzicală.

Frumosul devine astfel un element revelator al procesului prin care omul cunoaște universul. Este de remarcat faptul că și în sistemul filozofic al lui Kant, care a trasat primul o barieră rigidă între lumea fenomenală și lumea lucrurilor în sine frumosul poate fi considerat ca singura ușă prin care se poate întrevedea cerul. Metafizica este deci posibilă.

\+

\+ \+

Din cele de mai sus nu trebuie însă să se înțeleagă că omul cunoaște toată realitatea. Conștiința umană nu creează nimic ci numai reconstituie ca un receptor de la capătul unui fir, un semn inițial. Ea nu reconstituie însă întreaga realitate obiectivă ci numai o parte a acesteia. Conștiința nu este în mod cert creativă. În schimb însă ea este cu siguranță limitativă. Numai o parte din universul calitativ ne este dat să o cunoaștem.

Spre exemplu, spațiul și timpul intuite ca niște receptacule pregătite și rectilinii reprezintă în fapt limite - în sensul matematic al cuvântului - a unor realități mult mai complexe a unor realități heterogene și curbe. Spațiul și timpul nu sînt deci tipare impuse de noi realității așa cum credea Kant, ci expresia limitării conștiinței omenești, incapabilă să prindă adevăratele lor naturi de cîmpuri complexe.

De asemenea, după cum există adevăruri superioare care nu pot fi înțelese cu ajutorul rațiunii omenești, nu pot fi reduse la teze raționale ; tot așa există în lume pe un anumit plan de realitate obiecte care nu pot fi cuprinse de intuiția noastră, nu pot fi reduse la elemente ale experienței noastre intuitive.

Kant a descris antinomiile rațiunii, eșecurile rațiunii omenești în teze contradictorii, egal valabile, atunci când se forțează să se atingă absolutul.

Există însă și antinomii ale intuiției. Obiectul micro-

www.arhivaexilului.ro

fizic nu este explicabil exact matematic. Intuitiv ei oferă de toate imaginile posibile. Încercarea de a-l asocia cu un obiect din lumea experienței curente, cu o undă sau cu un corpuscul duce la coexistența a două imagini contradictorii egal valabile, situație întru totul analogă cu temele antinomiilor rațiunii expuse de Kant.

\+
\+ \+

De la gnoseologie să trecem la ontologie. Plutarh preciza că : "La plupart des hommes croient , à bon droit, que l'homme est un composé, mais ils le prennent à tort pour un composé des deux parties : or, s'ils considèrent la Pensée comme une partie de l'Ame, ils se trompent autant que ceux qui font de l'Ame une partie du Corps ; la Pensée est autant supérieure à l'Ame que l'Ame au Corps".

Adevărul ontologic fundamental este existența acestei trihotomii de planuri : - spirit - elan vital (suflet) - corp material. De la Descartes încoace filosofia a oscilat între acest adevăr. Dualismul cartesian a negat existența unei substanțe proprii planului median al elanului vital. De aci dificultățile lui de a explica interacțiunea dintre spirit și corp.

\+
\+ \+

Interacțiunea dintre spirit și corp dovedește existența unei game de planuri care fac legătura dintre cele două entități. Aceeași traseare graduală există și în univers. Lumea materială este proiecția suprapusă a unei ierarhii de planuri de sub. Legăturile organice dintre planuri se înfăptuiesc între sub două aspecte. Transcendentul se condensează în substanță și totodată organizează lumea substanțială spăruită proiectându-se în ea sub aspect de forme care o ridică astfel din nou către sferele de unde purcede.

Nu există cezură, barieră unică pe scara planurilor care coboară de la cer la pământ, nu există dualitate nici cartesiană nici bergsoniană. Există o gamă continuă de planuri. La fiecare treaptă de complexitate un element condensant este organizat și format de un element superior care intervine, se încorporează de sus.

Lumea este astfel o gamă de planuri existente atât în univers cât și în omul însuși. Treptele intermediare sînt acea indefinisabil care se plasează între corporalitatea materială și introspecția sufletească. Aceasta nu înseamnă însă că ele nu au un

www.arhivaexilului.ro

caracter existenţial propriu. Lumina spre exemplu este o substanţă în sine. Senzaţia de lumină este revelatoare asupra existenţei unei substanţe obiective pe un plan de realitate transcendent. Raportul dintre lumina substanţă în sine, existentă în transcendent şi încarnarea ei materială (expresie a vibraţiei unor elemente mai dense) este similar cu raportul care există între ideea platonică ce stă la baza oricărei fiinţe vii şi fiinţele individuale propriu-zise.

\+
\+ +

Un gînditor a spus că se poate găsi un argument în sprijinul nemuririi sufletului din legea conservării energiei. Dacă natura conservă fiecărei entităţi esenţialul său, este normal să păstreze materiei şi energiei cantitatea, iar sufletului, individualitatea, unicitatea lui.

Această constatare trebuie însă completată. Natura păstrează fiecărui plan ceea ce formează esenţialul lui :

- planului materiei	cantitatea
- planului vital	forma speciilor
- planului spiritual	unicitatea

\+
\+ +

Metafizica se întreba în trecut : în ce moment oare se coboară sufletul în corp, în clipa concepţiei, în acea a naşterii ?

In realitate coborîrea sufletului în copr este un proces organic care se îndeplineşte lent din momentul concepţiei şi pînă la maturitate, este o treptată luare în posesie care se desăvîrşeşte numai după 30 de ani. La copil planurile metafizice sînt încă necontopite ca şi oasele capului său. Acest lucru explică strania dualitate a copilăriei. Copiii sînt pe de o parte nişte mici animale inconştiente capabili de cruzimi nebănuite şi pe de altă parte au o sensibilitate transcendentă care a fost întotdeauna folosită de culturile vechi. La ei spiritul nefiind încă definitiv captiv are intuiţii surprinzătoare. La omul matur, procesul de pătrundere a spiritului în corp este definitiv împlinit. Aşa se explică relativa sa opacitate metafizică în raport cu intuiţiile copilului şi totodată posibilitatea lui de a aplica în viaţă principiile morale.

<u>Copilul este ca un cuplu stalactită - stalacmită. Omul matur este ca o coloană în care cele două formaţii s-au unit.</u> O

www.arhivaexilului.ro

coloană pe care divinitatea o folosește ca să lege cerul cu pămîntul.

* * *

Omul, ca și cosmosul, este alcătuit dintr-o gamă de planuri care se întinde de la spirit la materie. Existența acestei scări face posibilă interacțiunea dintre psihic și corp. Fiecare plan este coordonatorul celui imediat inferior lui. Universul cunoaște ființe care participă la planurile superioare fără a le atinge pe cele din capătul inferior al scării. Tradiția le intitulează îngeri. De partea lor animalele sînt ființe materiale care participă la unele trepte de deasupra materiei, fără însă a se apropia de cele din vîrful scării. Omul singur cuprinde în ființa sa gama completă de la spirit la materie. De aceea, tensiunea lui interioară este maximă.

Sensul vieții lui nu este însă desprinderea de planurile inferioare, lepădarea lor ca elemente necurate. Menirea omului constă dimpotrivă în ridicarea planurilor inferioare din ființa lui prin spiritualizarea întregii sale persoane. Omul este un excavator spiritual cu cupa înfiptă în sîlul materiei.

Înțelegem atunci dece creștinismul a pus accentul pe inimă. Din punctul de vedere al ierarhiei universale, inima nu este așezată în vîrful scării planurilor. In poziție ortostatică ordinea verticală a organelor în om - capul, inima și viscerele - este un simbol al ierarhiei treptelor cosmice. Inima este însă planul esențial pentru om deoarece numai ea este în măsură să realizeze unitatea ființei sale. După cum din punct de vedere fizic organul inimii realizează unitatea trupului prin circulația sîngelui, tot așa din punct de vedere metafizic planul inimii face din complexa ființă umană - corcitură de materie și spirit - o unitate în care spiritul subordonează planurile inferioare. Fără forța de unificare a inimii, spiritualitatea rămîne neputincioasă, plutind deasupra planurilor inferioare, fără a le putea influența cu nimic. Pîrghia excavatorului se rupe. Motorul spiritului merge în gol. Mîlul rămîne în poziția lui inertă și menirea omului eșuează. Cine nu a cunoscut exemplare de oameni a căror profundă înțelegere spirituală era neputincioasă din punct de vedere omenesc. Fără inimă, spiritualitatea este o fantomă. Numai inima o poate încarna. Omului fără inimă îi lipsește centrul unificator al personalității sale.

* * *

www.arhivaexilului.ro

Sensul existenței nu este deci descoperirea spiritului de materie, lepădarea acestuia din urmă de un material nesuferit. Dacă spiritul și materia ar fi naturi diferite din eternitate, o asemenea interpretare ar putea avea un sens. Cum însă materia nu este în ultimă analiză decît o stare de extenuare a spiritului, sensul existenței nu este descoperirea, ci ridicarea acestei stări, din nou către sursa superioară a universului, ce duce aceasta pe altă cale, pe calea integrării și organizării.

Pentru ca omul să izbutească în ființa lui complexă să ridice planurile inferioare, esențială este realizarea unității persoanei sale. Trebuie evitat pericolul ca principiile superioare să-și trăiască viața separat pe planul lor de realitate. Unitatea ființei, personalitatea umană, nu este deci un dat primordial, ci un deziderat, o stare care trebuie cucerită. Calea pe care omul își realizează unitatea personalității este dragostea. Inima este centrul persoanei omenești. Ea nu este cel mai înalt plan din ea, dar constituie încă esențialul factorul esențial, centrul fără de care omul nu devine o unitate și ce urmare este incapabil să-și ridice materia din el. Dragostea este forță care radiind din inimă ca centru al personalității omenești, realizează unitatea perfectă dintre spirit și materie, făcînd astfel posibilă ridicarea planurilor inferioare.

\+

\+ \+

Cultura modernă confundă două lucruri cu totul deosebite, confundă spiritul cu inteligența. În realitate nimic în lume nu diferă mai mult. Spiritul este începutul tuturor lucrurilor ; inteligența omenească, așa cum o cunoaștem, este un rezultat terțiar. Spiritul este o forță, inteligența este întotdeauna emasculată. Spiritul stă la originea elanului vital ; inteligența este un produs al lui, un epifenomen. Primul este izvorul vieții, cea de a doua o creație a ei.

În istorie, spiritul singur a reușit să învingă forța brutală. Inteligența a fost întotdeauna aceleva forței. În zadar unele inteligențe mejore și-au închipuit că prin superioritatea lor le va fi ușor să-și anexeze oameni de forță ; în realitate ele au fost întotdeauna cele care s-au lăsat anexate.

Între spirit și inteligență există asemenea deosebire ca între idee platonică și concept, între sursa vie a vieții și abstracțiunea schematizată.

\+

\+ \+

www.arhivaexilului.ro

Dezvoltarea exclusivă a inteligenţei este analogă creşterii în înălţime a unui adolescent.

Dezvoltarea întregii este o împlinire asemănătoare maturizării corpului.

\+
\+ +

Pentru elanul vital, materia este un moderator, aşa cum este grefitul său apa grea pentru un flux de neutroni rapizi.

Spiritul trece viaţa prin materie aşa e-i dăruit avântul.

\+
\+ +

Există un paralelism metafizic între dragoste şi natura omului. Amândouă participă la toate planurile universului.

Dragostea, ca şi omul însuşi, este o sămânţă divină care îşi înfige rădăcinile în mâlul simţurilor şi se ridică apoi prin toate planurile existenţei, tinzând către lumina din care s-a născut.

\+
\+ +

Fenomenele aparţinând planurilor metafizice apropiate seamănă totdeauna mai bine între ele decât cele cuprinse în planuri despărţite prin distanţe mai mari. De aceea, înţelegerea unui plan superior se face mai uşor prin raport cu cel mai apropiat lui. Planul spiritului are afinităţi mult mai mari cu planul vital decât poate avea cu trăsăturile materiei.

Pentru a înţelege natura dragostei dintre două suflete, fenomenele materiei nu te pot ajuta. Un fenomen biologic îţi poate da însă o imagine cât de cât apropiată. Menţinerea în contact a două ţesuturi determină sudarea lor şi are drept consecinţă mari dureri în cazul când vrei să le despărţi din nou. Este de plâns sufletul care se alătură în acelaşi timp la două conştiinţe deosebite. În orice parte ar tinde, durerea desprinderii este de neînchipuit. Şi în acest domeniu nu există anestezie.

\+
\+ +

Cea mai adecvată analogie a vieţii terestre este imaginea scufundătorului care se duce la fundul apei ca să scoată nisip şi să-l readucă la suprafaţă.

Analogia concordă şi în detalii : viaţa îţi porunceşte să nu te încurci în lianele patimilor de pe fund ca să poţi reveni la suprafaţă.

Cînd îţi potriveşti masca subacvatică încît ca să să fie tăiată de nivelul apei, eşti ca un mediu care priveşte în acelaşi timp în două lumi. Tubul respirator se aseamănă rugăciunii ; el îţi menţine legătura cu lumea superioară din care ai venit şi fără de care nu poţi trăi.

\+
\+ +

Se spune cîteodată :

- spiritualitatea este deasupra planului vital, biologic
- apartenenţa la o anumită naţiune depinde de planul biologic
- ca urmare, una din condiţiile atingerii spiritualităţii este dezbărarea de naţionalitate.

Consider că este vorba de o confuzie periculoasă. Pentru a o lămuri, vom schiţa mai întîi cazul analog al sexualităţii. Ei sexualitatea ţine de planul vital, de un plan în care manifestarea se diversifică. Există însă două feluri diferite de a depăşi dualitatea sexuală : o depăşire spirituală în sus prin atingerea androginului divin care unifică şi sintetizează în aceeaşi entitate calităţi ce sînt diversificate în planul vieţii şi respectiv o decădere sub dualitatea sexuală prin realizarea unui tip asexuat, emasculat sau efeminat.

Cînd ai decăzut în această poziţie subvitală, drumul către spiritualitate trece neapărat prin diversificare sexuală, impune redobîndirea prealabilă a sexului.

Problema naţionalităţii este întru totul analogă. Nu poţi atinge spiritualitatea decît prin apartenenţa la o anumită naţiune. Ajungi la spirit prin ridicarea sintetică a hainei vitale naţionale, nu prin dezbrăcarea ei. Orice negare abstractă a naţionalităţii duce la o poziţie subvitală, echivalează cu o castrare.

\+
\+ +

Nu am înţeles niciodată de ce imensitatea universului este socotită drept un argument împotriva poziţiei cosmice centrale a omului. Din punct de vedere material omul e "mic" şi faţă de pămînt nu numai faţă de univers. Acest gen de a judeca este similar cu mentalitatea celor care se miră că aici a plouat şi în apropiere nu, După cum este natural ca undeva ploaia să se oprească tot aşa este natural ca omul, fiinţă centrală a universului, să existe undeva pe o planetă oarecare.

\+
\+ +

www.arhivaexilului.ro

www.arhivaexilului.ro

In metafizică, ca şi în fizică, există adevăruri valabile numai pe anumite "nivele" .

Atomismul, discontinuitatea este un adevăr "de nivel" în fizică, un adevăr valabil numai la o anumită scară de dimensiuni. La alte nivele ale microfizicii, continuitatea îşi face cîteva apariţii.

Manicheismul - existenţa unui dualism divin al binelui şi al răului - este un adevăr "de nivel" în metafizică, un adevăr perfect valabil numai pe un anumit plan al creaţiei. Mai sus însă unitatea absolută se reconstituie.

Diversitatea exoterismelor religioase nu se datoreşte astfel numai necesităţilor de adaptare a imaginilor metaforice la psihologia etică a popoarelor cărora li se adresa. Ea îşi are sursa şi în diversele "nivele" ale metafizicului.

Sau mai bine zis : funcţie de caracteristicile sufletului naţional căruia i se adresează, profetul dezvăluie un anumit plan al transcendentului.

*
* *

Iubesc ochii copiilor mici şi pe cei ai bătrînilor care coboară panta vieţii fără nici un fel de înăcrire.

In ei vezi mai limpede cerul.

Lucrul este perfect explicabil din punct de medere metafizic. Atît la unii cît şi la alţii vălul vital care acoperă transcendentul la omul matur, este mai subţire. Ori nu este încă definitiv constituit ca o membrană embrionară, ori a început să se destrame, să devină transparent ca o ţesătură uzată.

*
* *

Cînd lipseşte forţa planurilor superioare, urmează dezagregarea elementelor pe care ele trebuie să le unifice.

Din anarhia respectivă, se poate cădea însă şi mai jos. Se poate încerca readunarea elementelor disparate printr-un proces hibrid, prin compromis şi prin înşelătorie. Ceea ce nu ai putut păstra prin forţă, încerci să recîştigi prin minciună. Este ca şi mediul experienţelor de parapsihologie care atunci cînt nu mai posedă darurile de la început, caută să le suplinească prin fraudă.

*
* *

www.arhivaexilului.ro

Se spune că adevărul este la mijloc.

In realitate adevărul, atitudinea justă nu este niciodată la mijloc, ci deasupra.

Spiritelor plate însă, incapabile să sesizeze relieful existenței, le apare în proiecție plană ce fiind plasat între cele două extreme.

Dovada ? Demnitatea nu este la mijloc între umilință și aroganță. A fi demn nu înseamnă să-ți exagerezi atitudinea pentru a nu fi nici obraznic nici sexvil. A fi demn înseamnă să depășești această antinomie, plasîndu-te pe un plan superior ei.

Adevărul nu se află deci în planul tezelor antagoniste, la jumătatea drumului dintre ele. Aci este locul compromisului. Atitudinea justă transcede acest nivel, se plasează în planul superior al sintezelor.

In orice domeniu de viață, atunci cînd se înfruntă două teze, soluționarea nu poate fi găsită decît prin căutarea sintezei superioare. Incercarea nu este lipsită de riscuri , deoarece sintezele nerealizate equivalează în jumătăți de măsură. Riscul constă în faptul că două adevărurile sinteze cumulează avantajele tezelor în litigiu , jumătățile de măsură - compromisurile - cumulează dezavantajele lor.

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL II

VIITORUL VIEȚII ȘI BIOLOGIEI

Datoria gînditorului este să anticipeze, să construiască ipoteze, oricît de puerile pot ele părea nevrutului cunoscător al datelor științifice ale momentului respectiv. De aceea, în acest domeniu trebuie înlăturată orice fel de timiditate; trebuie dusă îndrăzneala pînă la sfîrșit.

* * *

Unitatea moleculei este menținută de către comună respectivă de electroni. Atomii componenți ai moleculei își pun la un loc electronii lor proprii într-un ansamblu comun care înseamnă întreaga formație moleculară.

Yukawa a avut intuiția genială că la nivelul mai adînc al nucleului atomic se petrece un fenomen analog. Unitatea nucleului este menținută de către un ansamblu de mezoni. Nucleonii componenți ai nucleului își pun la un loc mezonii lor proprii într-o centură comună de forțe, care compensează astfel respingerea electrostatică dintre protoni.

După cum schimbul de electroni dintre atomi unei molecule realizează unitatea moleculară, tot așa schimbul de mezoni dintre nucleonii unui nucleu realizează unitatea atomului.

La nivel mai adînc unitatea formației este realizată de particule mai grele (mezoni).

La nivel mai înalt de complexitate, unitatea formației chimice este realizată de particule mai ușoare (electroni).

Atunci cînd la două nivele diferite ale naturii întîlnim o analogie de structură, avem dreptul să presupunem că același tip de organizare se repetă și pe alte nivele mai înalte de complexitate.

Plecînd de la structura moleculară, Yukawa a intuit structura nucleară, ceea ce ulterior a fost verificat experimental. De ce nu am putea presupune același lucru și pe nivele superioare de complexitate se repetă același tip de organizare.

De ce putem spune că presupunem în acest caz că și unitatea elementelor primordiale ale vieții, cu alte cuvinte structura materiei vii, este menținută de o centură de particule mult mai ușoare decît electronii înșiși ?

www.arhivaexilului.ro

Fizica nucleară este în căutarea - și probabil pe punctul de a descoperi - particulele pe care le-am putea numi subelementare, cu alte cuvinte particulele care de pe un nivel mult mai adînc al existenței compun numeroasa familie a așa-ziselor particule elementare (tot așa de impropriu denumite elementare, cît de impropriu a fost numit la timpul său atomul ca unitate presupus indivizibilă).

Oare complexitatea de structură a materiei vii nu este legată de existența unei centuri de asemenea particule subelementare care realizează unitatea formațiilor de bază ale vieții?

Luînd ca temei de analogie trecerea de la unitatea nucleară realizată de centura de mezoni la unitatea moleculară realizată de către centura de electroni, pare în firea lucrurilor ca pe un nivel mai înalt de complexitate, centura unificatoare să fie alcătuită dintr-o particulă mult mai fină. Aceasta ar explica de ce pînă în prezent ea nu a putut fi observată.

Este posibil ca acceleratorii de particule să ne deslege nu numai secretul constituției ultime a materiei, ci și pe acela al factorilor de unitate a structurii materiei vii.

\+
\+ +

Dacă din punct de vedere static materia vie poate fi considerată astfel ca o structură supramoleculară unificată de o centură de particule subelementare, din punct de vedere dinamic ea se comportă ca și cum ar avea o natură energetică sui generis. Aceasta reiese din următoarele considerente :

Fenomenul gametizării, înmulțirii prin contopire a două celule, este un fenomen general al vieții.

Atît sciziparitatea ființelor monocelulare, cît și partenogeneza unor ființe pluricelulare reprezintă procedee de înmulțire folosite de speciile respective numai în mod temporar și numai în condiții optime de viață. Individul apărut prin sciziparitate sau partenigeneză are la naștere vîrsta individului din care s-a rupt sau s-a născut, continuă viața acestuia din momentul despărțirii. Este cu alte cuvinte, bătrîn prin naștere. Numai individul născut prin unirea a doi gameți diferiți are la naștere vîrsta zero, este mai tînăr decît părinții săi și poate începe astfel din nou ciclul speciei respective. De aceea ființele monocelulare care se în-

www.arhivaexilului.ro

mulţesc prin sciziparitate, au nevoie atunci cînd puterea lor de diviziune a scăzut să efectueze un proces de reîntinerire prin contopirea a doi indivizi în unul singur (conjugare). De aceea, speciile care manifestă fenomenul înmulţirii prin partenogeneză întrerupt din cînd în cînd acest procedeu şi revin la înmulţirea sexuată.

Care poate fi rostul acestui fenomen inseparabil al vieţii ?

Ştiinţa l-a explicat prin necesitatea permanentă a amestecului genetic. In afara însă de fenomenul eredităţii propriu-zise, această funcţie generală de contopire a două celule, pare să-şi aibă raţiunea în necesitatea permanentă a vieţii de a determina o reîntinerire prin însumarea vitalităţii celor doi gameţi. In fenomenul acestei contopiri, pare să se produsă o însumare a două energii sui generis.

Se va putea spune însă să prin contopirea a două celule , se adună în fapt o anume substanţă chimică care determină nivelul ridicat al puterii de diviziune celulară a noi fiinţe.

J. Lefevre[1] citează însă cazul unor infuzorii care, pentru a se întineri, procedează în modul următor : doi indivizi deosebiţi îşi împart fiecare în două părţi egale nucleele celulare respective şi apoi îşi schimbă reciproc una din jumătăţile realizate. Prin acest schimb, care nu aduce fiecărui individ nici o cantitate de substanţă chimică în plus faţă de cea avută înainte, fiecare individ suferă o întinerire radicală.

Acest exemplu ne sugerează - independent de ceea ce s-ar putea descoperi contrariu ipotezei noastre - că în fenomenul conjugării se însumează o anumită formă de energie care nu este cuantificabilă în sensul chimic al cuvîntului.

Să corelăm acum acest fapt cu ipoteza expusă mai sus a structurii supramoleculară a materiei vii unificate de către o centură de particule extrem de fine.

Oare această însumare de energie nu reprezintă în fapt o interferenţă a centurilor de particule unificatoare ale celor doi gameţi ?

Lucrurile se petrec ca şi cum am avea de-a face cu un fenomen de interferenţă ondulatorie .

---

1) J.Lefevre. Manual Critique de biologie. Paris, Masson 1938, pag. 113 şi 114.

www.arhivaexilului.ro

In momentul gametizării, se însumează energiile prin interferență și se revine la amplitudinea inițială a energiei speciei. Cu alte cuvinte, gametizarea readuce periodic energia vitală a speciei respective la nivelul ei originar.

\+
\+ +

Oricît ar fi de împotriva ultimelor rezultate ale chimiei biologice, considerațiile de diletantism filosofic enumerate mai sus nu pot să nu ne ducă înapoi cu gîndul către un principiu unificator și dinamic al vieții, principiu postulat nu de mult de atîtea personalități desăvîrșite ale științei biologice.

Să continuăm pe această linie. Materia din orice ființă vie se primenește integral într-un număr limitat de ani. Avem de-a face cu ocurgere permanentă. La fel ca și în cazul mișcării plantelor agățătoare sau în acel al scurgerii ghețarilor, numai încetineala relativă a procesului îl face nesesizabil simțurilor noastre.

In fapt, materia curge continuu prin ființa vie. Cu toate acestea, ființa își menține în permanență forma ei organizatorică constantă. Pentru ca un fluid să-și mențină însă o formă constantă, este necesar din punct de vedere al unei logici care poate părea prea simplă, să existe un receptacul, o centură de constrîngere exterioară.

Știu că acest mod parecum tradițional de a interpreta fenomenul vital contrazice spiritul analitic și succesele obținute în domeniul descifrării construcțiilor moleculare care stau la baza elementelor-cheie ale vieții.

De multe ori însă, intuițiile primordiale anterioare marilor analize, duc la imagini mai juste care sînt ulterior verificate de știința însăși.

Un lucru rămîne clar, dacă există într-adevăr un element specific de unificare a materiei vii, tocmai pentru a putea menține în formă unitară materia anorganică, acest element trebuie să aibă o natură tangențială materiei.

Ca urmare, dacă există - și noi ne înscriem în partida celor care mizează pe existența lui - acest element nu va putea pînă la urmă să scape sesizării de către aparatura științei moderne.

\+
\+ +

www.arhivaexilului.ro

Cele expuse mai sus au avut pretenţia de a fi - cel puţin în viitor - într-o anumită concordanţă cu elementele de bază ale ştiinţei.

Să facem acum un salt în metafizică.

Postularea unei forme organizatorice a fiinţelor vii te întoarce fără să vrei cu gîndul către cugetarea lui Platon. Lucrurile se petrec ca şi cum o entitate supraindividuală proprie fiecărei specii, emite de pe un plan transcendent o multitudine de raze, de imagini ale ei.

Fiecare individ al speciei reprezintă proiecţia pe ecranul materiei al imaginii acestei forme generatoare. La moartea individului, raza se retrage în unitatea ei, aşa cum se strîng coarnele unui gasteropod speriat.

Felul nostru de a percepe lucrurile refuză însă această interpretare, deoarece sîntem obişnuiţi, ca orice copia, orice umbră să fie plană şi lipsită cu totul de autonomie. Ori, fiinţele vii au trei dimensiuni şi posedă o autonomie evidentă. Ele nu pot fi deci umbrele unei entităţi oarecare.

Consider că se greşeşte profund judecîndu-se astfel. Plane şi lipsite de autonomie sînt nu mai proiecţiile corpurilor materiale din lumea noastră cu trei dimensiuni. Din punct de vedere filozofic, singurul lucru pe care experienţa intuitivă a lumii materiale ne îndrituieşte să-l afirmăm, este faptul că între obiect şi umbră se produce o pierdere de existenţă. Realitatea derivată din original are un grad de existenţă inferior.

Şi atunci ce ne împiedică să presupunem că pot fiinţa în univers entităţi al căror grad de existenţă să fie atît de amplu, încît vieţuitoarele autonome din lumea noastră cu trei dimensiuni să reprezinte derivatele lor, să aibă faţă de ale o realitate mult redusă ca aceea a unor copii.

Să încercăm să folosim o analogie împrumutată din matematică. Dacă fiinţa vie tridimensională şi autonomă este o funcţiune dată, umbra ei materială, proiecţie plană şi lipsită de autonomie, nu reprezintă altceva decît derivata acestei funcţiuni. Avem însă dreptul să întreprindem şi operaţia matematică inversă, să căutăm să integrăm funcţiunea dată, aflînd cu alte cuvinte funcţia superioară şi mult mai complexă faţă de care funcţiunea dată reprezintă derivata ei.

Găsim ideea platonică prin integrarea fiinţei vii.

\+

\+ \+

www.arhivaexilului.ro

Una din problemele care a frămîntat si continuă să frămînte paleontologia, o constituie discontinuitatea perfectă a lumilor biologice care s-au succedat în decursul timpului, fără ca între aceste etape ale biosferei să existe momente intermediare tot atît de echilibrate ca si perioadele cunoscute înseşi.

Din punct de vedere paleontologic, lucrurile par să se fi petrecut ca si cum ar fi existat în trecut mutaţiuni generale care au cuprins aproape întreaga faună şi floră. Mecanismul acestor mutaţiuni este azi pe cale de dezlegare. Se ştie că particulele de mari energii au efecte asupra eredităţii, modificînd genele purtătoare ale caracterelor şi determinînd mutaţiuni viabile sau monstruoase. Efectele razelor cosmice care bombardează permanent pămîntul ar fi covîrsitoare din acest punct de vedere. Planeta noastră este însă protejată de partea cea mai nocivă a acestor raze, printr-o centură exterioară - denumită centura Van Allen -, centură determinată de existenţa magnetismului terestru. In ultima vreme s-a constatat însă că la intervale istorice regulate, magnetismul terestru suferă un moment de anulare. Ca urmare, din cînd în cînd, anulîndu-se magnetismul, se reduce si centura respectivă de protecţie, biosfera rămînînd expusă la invazia razelor cosmice, care în mod inevitabil îi declanşează un proces de instabilitate genetică.

Fără să vrei te întorci cu mintea la teoria revoluţiilor globului emisă de Cuvier. Intre două "creaţii" speciile sînt fixe. Intr-adevăr, făcînd abstracţie de un anumit limitat procent de adaptare la mediu, în caracterele lor fundamentale şi pe lungi perioade de timp, speciile nu par să-şi modifice structura. La intervale regulate anularea magnetismului terestru distruge acest fixism şi determină momentul cînd formele vii redevin maleabile. Lucrurile se petrec ca şi cum din timp în timp niste statui de plumb sînt din nou topite si apoi returnate.

Pînă aci, premizele furnizate de o anumită ipoteză încă în discuţie în lumea ştiinţifică. Să facem din nou un salt în metafizică.

Acest bombardament al razelor cosmice nu poate explica singur apariţia noilor forme vitale. El explică distrugerea formelor vii existente. Nu este însă suficient să justifice apariţia unor noi forme viabile. Cu alte cuvinte, bombardamentul cosmic este o simplă topire nu însă si o nouă turnare în formă.

www.arhivaexilului.ro

Din nou apare ideea platonică în accepţia ei de entităţi formative. Lucrurile se petrec ca şi cum biosfera tăpiţă sub focul reuşitei economice îşi desleagă participarea de la amuşina conştiinţei formative şi aruncă materialul plastic capabil să fie reorganizat de către noi centre de structurare.

Într-o anumită accepţie reapare cel/al meliamul lui Malebranche. Ori de câte ori în decursul vieţii organice dintr-un foarte mare număr de posibilităţi se alege un corp precis, noi credem că este vorba de hazard ; în timp ce în realitate multitudinea de posibilităţi ~~neexistă~~ ce pentru forţelor transcendente să aleagă.

În cazul înmulţirii sexuate, un ovul este asediat de un număr foarte mare de spermatozoizi , diferenţiaţi între ei, din punct de vedere al zestrei ereditare, datorită fenomenului cunoscut al naturaţiei, prin care fiecare îşi pierde jumătate din numărul de cromozomi. Unul singur pătrunde. "Alesul" nu-şi datorează norocul întâmplării ; el este unul dintre mulţi. Multitudinea de posibilităţi au pentru forţelor de sus să intervină.

În mod cu totul analog, se petrec lucrurile în cazul mutaţiunilor geologice. Mutaţiunile înţeleg prin care urmează momentului de anulare a centurii protectoare a pământului cu forme diverse din care selecţia naturală le alege pe cele viabile. Viabil- afară numai cele care - aşa cum le numeşte biologia - sunt preadaptate, care ce în limbaj filosofic echivalează cu formarea lor de către forţe transcendente finalizate.

Multitudinea de mutaţiuni reprezintă din nou pentru ce ovul au aleagă . În fenomenul genetizării, transcendentul îşi fixează alegerea asupra spermatozoidului care va triumfa. În momentul referinţei unor noi specii, transcendentul alege din materialul plastic care îi stă la dispoziţie, formele proprii intenţiei sale. În ambele cazuri, o multitudine de posibilităţi stă la dispoziţia unei alegeri superioare , reprezintă pentru fixarea asupra unui anumit tip.

\+

\+ +

Este un fapt cunoscut, că durata mutaţiunii premergătoare depinde de mărimea fiinţă, de greutatea indivizilor speciei respective.

Durata e ceea ce se putea numi geotaţiunea pretransformă,

www.arhivaexilului.ro

timpul necesar pînă la complete maturizare, este însă în funcție de înălțimea principiului cosmic care se încarnează.

Nimeni nu s-a întrebat pînă acum, ce cauze biologice stau la baza faptului că omului îi trebuie 30 de ani pînă la complete maturizare, mai mult decît celor mai mari animale cunoscute.

Nu dimensiunile corpului omenesc impun această lentă maturizare, ci timpul necesar integrării principiilor superioare în cele inferioare.

\+

\+ \+

Nimic mai interesant decît organele duble care apar uneori în corpurile anumitor indivizi.

Ai impresia că subiectul "e zigzag".

În realitate nu este vorba oare de o deplasare a factorului catalizator transcendent ? Ceva asemănător unei ștaffete care a alunecat ?

\+

\+ \+

Descoperirea mecanismului de înregistrare a creditării în ADN este oare un argument în favoarea construirii exclusiv mecanice a ființei vii ?

O bandă de magnetofon demonstrează că nu există compozitor ?

\+

\+ \+

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL III

DESPRE PSIHOLOGIE

Ce este inteligenţa ?

Ea nu este memorie .

Nu este spirit de observaţie sau putere de analiză.

Nu este spontaneitate, în sensul că nu se poate defini printr-o anumită viteză a spiritului.

Nu este nici capacitate de a rezolva probleme în care omul poate fi înlocuit cu o maşină electronică.

Şi culmea, - îndrăznim să o afirmăm - ea nu este nici profunzime, nu se identifică cu acea facultate umană de a privi totdeauna partea adîncă a lucrurilor.

Fiecare din calităţile de mai sus reprezintă aneile utile ale inteligenţei. Unui om poate să-i lipsească oricare din ele, şi să fie totuşi inteligent. Nota definitorie a inteligenţei trebuie căutată astfel în altă parte.

Esenţa inteligenţei, ca atribut al spiritului, este acea putere de a sări de pe un plan existenţial pe altul, de a se ridica din planul tezelor antagoniste, înăuntrul căruia nici o soluţie nu este posibilă, pe planul imediat superior al sintezelor. Inteligenţa este o facultate verticală a spiritului, care străbate perpendicular multitudinea de portative ale vieţii psihice. Ea sare din treaptă în treaptă ca un electron de pe o orbită pe alta. Valoarea ei constă în capacitatea de a transcede totdeauna datele problemei.

Astfel definită, reiese clar deosebirea fundamentală dintre inteligenţă,ca atribut al spiritului, şi capacitatea de a rezolva probleme, facultate pur orizontală a creerului uman care nu este decît o maşină electronică de adaptare la mediu. In acest domeniu al problemelor matematice propriu-zise omul va putea fi depăşit de masinile electronice. In capacitatea de sinteză, de prindere a sensurilor structurale, omul rămîne o fiinţă spirituală care nu are a se teme de concurenţa produselor tehnice.

\+
\+ +

Ce este intuiţia ?

Ea depăşeşte într-adevăr (aşa cum susţine araţionalismul) raţionalitatea pur mecanică a adevărurilor tautologice,

www.arhivaexilului.ro

a acelor adevăruri care nu aduc nimic în plus.

Intuiția este o sursă vie de cunoaștere nouă. Prin aceasta, ea nu este însă , așa cum se susține, o facultate diferită de rațiune.

Intuiția este în fapt sesizarea unei structuri din lucruri care pînă atunci ne-a scăpat, constatarea unor legături la care nu ne-am gîndit mai înainte. Ea se poate compara cu momentul în care descoperi într-un desen ghicitoare structura camuflată a unei alte imagini.

\+
\+ +

Ce este stilul ?

Este îndeplinirea unei activități marcare în spiritul și cu pecetea planurilor transcendente.

Este coborîrea valorilor superioare în viață, în orice creație sau acțiune.

Este acțiunea sub semnul transcendentului, manifestarea cu pecetea cerului.

\+
\+ +

Adevărata creație intelectuală este rodul îmbinării dintre intuiție și informare. Activitatea intelectuală întemeiată exclusiv pe informare se aseamănă cu o construcție materială elaborată prin suprapunerea unor elemente fără viață. Ea nu are nici o valoare spirituală, nu creează nimic.

Gîndirea întemeiată numai pe intuiție se aseamănă cu o apariție fantomatică, care planează deasupra lumii materiale, fără a o putea atinge și influența cu nimic. Ea nu are nici o eficiență.

Creația intelectuală izvorîtă din intuiția și susținută prin informare , este ca o ființă vie. Ea reprezintă o încarnare a spiritului (o materializare) ideii.

\+
\+ +

Mașinile electronice pot îndeplini oricare din activitățile creatoare ale omului : pot judeca situațiile cele mai complexe, pot da soluții în probleme de economie și chiar în strategie. Mai mult chiar, - ceea ce ne uimește ~~cel mai mult~~ - ele pot compune muzică și scrie versuri.

Lucrul acesta - îmi spunea un prieten - determină un sentiment neplăcut, deoarece apare evident că noi oamenii

www.arhivaexilului.ro

sîntem de fapt niste simple mașini. Din punctul meu de vedere nu văd nimic alarmant si nimic nou în această constatare. Aceeasi senzație ne-o dă si analiza provenienței ereditare a tuturor calităților noastre. Nu există calitate care să nu ne vină de la un strămoș, pe care să nu o putem identifica la un părinte sau la un bunic în viață. Toate trăsăturile noastre și toate talentele noastre, oricît de înalte ar fi ele, sînt rezultatul unui mozaic de gene. Alarmarea prietenului meu se datorește faptului că el, ca majoritatea oamenilor, are o concepție strict materială despre spiritul uman.

In realitate, spiritul uman - în sensul metafizic al cuvîntului - nu trebuie confundat cu psihicul nostru , cu depozitarul calităților si talentelor noastre. In acest sens dezvăluirile ordinatorilor, privind materialitatea calităților si talentelor omenești este in concordanță cu ceea ce învață toate tradițiile religioase, toate disciplinile spirituale, de la Yoga, pînă la misticii creștini.

Personalitatea spirituală a omului este dincolo de calitățile și talentele sale ; o găsim numai după ce am depășit în noi toate aceste atribute, care în fapt aparțin trupului.

Si trebuie să fim atenți, deoarece găsirea acestei personalități este cu atît mai grea cu cît avem mai multe talente.

Pe om îl leagă mai mult de corp calitățile sale decît înseși defectele lui. Creatorul de valori , cași omul dinamic, foarte greu pot intelege să adevărata lor personalitate trebuie căutată dincolo de acea parte a sului care le dă atîta satisfacție.

\+
\+ +

De mult s-a renunțat la prejudecata intelectualistă a secolului al XIX-lea, care susținea că numai obiectivitatea dezbrăcată de orice element afectiv este capabilă să pătrundă adevărul. A devenit aproape un loc comun faptul că dragostea este o cale de cunoaștere, o cale de înțelegere a aspectelor adînci care scapă schematismului inteligenței.

Nimeni nu a îndrăznit însă pînă acum să afirme că și ura este o cale de pătrundere în adîncimile unor realități nebuloase si necercetate. Lumea contemporană a fost însă martora unor aperiții a căror adîncime de rău nu poate fi

www.arhivaexilului.ro

cuprinsă cu intelectul. Trebuie să urăşti, ca să înţelegi adevărat ce s-a petrecut în lumea ultimelor decenii. Mă tem că niciodată nu voi fi în stare să înţeleg în adevărata lui adîncime naţional-socialismul, aşa cum îl poate pătrunde un evreu.

\+
\+ +

Există trei metode de a preda istoria filozofiei.

Prima constă în a prezenta "à la/carte" toate sistemele filozofice, lăsînd studentul să aleagă singur. Rezultatul acestui obiectivism este indiferentismul şi scepticismul.

A doua metodă constă în impunerea obligatorie ca un fel de "menu fixe" a unui singur sistem în numele căruia le interpretezi deformat pe toate celelalte. Rezultatul pedagogic, este anihilarea gîndirii personale.

Singura metodă eficientă de predare a filozofiei este expunerea sistemelor prin prisma gîndirii personale a unui cugetător de valoare, lăsînd totodată studenţilor libertatea de critică.

Cu alte cuvinte nici obiectivism sterp, nici obligativitate inchizitorială, ci păreri personale ale profesorului şi libertate studentului de a le judeca. Esenţialul nu este memorarea unei serii de poziţii echivalente sau a unui unic sistem tabu. Esenţialul este stimularea gîndirii proprii. Profesorul trebuie să provoace un duel cu gîndirea studentului. In fond, nimic nu poate da mai mare satisfacţie profesorului, decît senzaţia unor cugete tinere care sparg oul, se nasc şi încep să se lupte croindu-şi un drum propriu, încep să pună întrebări şi să facă aceleaşi obiecţii pe care şi el le-a trăit la vremea lui.

Norma pedagogică fundamentală în acest domeniu constă în capacitatea profesorului de a provoca pe student la luptă, prin expunerea părerilor sale care uneori trebuie să ia în mod intenţionat un caracter , într-o oarecare măsură exagerat.

\+
\+ +

O idee nouă pe care o primeşti din afară, în ansamblul gîndirii tale, este ca un neutron care intră într-un nucleu. Produce la început o ridicare a temperaturii, o efervescenţă, care după eliminarea altor particule , duce la un nou stadiu de echilibru, la o nouă structură.

www.arhivaexilului.ro

\+
\+ +

In domeniul vieţii organice, hibrizii reiesti din încrucisarile dintre specii diferite, sînt totdeauna sterili, nu pot procrea.

In mod cu totul analog, în orice domeniu de activitate umană, formele hibride, reiesite din compromisuri, sînt cu necesitate sterile, incapabile să dureze.

Este greu să nu sesizezi aci o identitate de adîncuri.

Aceasta arată pe de altă parte, că limbajul este adesea revelator de afinităţi profunde. Metaforele au totdeauna o semnificaţie metafizică.

\+
\+ +

In orice proces, în trecut ca şi în zilele noastre părţile în litigiu îşi încredinţează soarta în mîinile unor luptători de meserie.

Pe vremuri se angajau războinici. Astăzi se angajează avocaţi.

Lumea medievală îşi avea logica ei : "nu există hazard ; totul este în mîinile cerului". A face să depindă hotărîrea unui proces de felul cum se va sfîrşi lupta dintre doi războinici, reprezentînd forţele în litigiu, nu însemna deci a pune rezultatul la loterie, ci dimpotrivă, a crea condiţiile ca providenţa să intervină.

Lumea modernă, la rîndul său, crede în mitul că talentul avocaţilor în luptă va contribui la aprofundarea problemei şi la lămurirea judecătorilor.

Se pune însă cu drept cuvînt întrebarea : ce este mai pueril să crezi, că dreptatea este de partea războinicului învingător sau că ea este de partea avocatului mai abil ?

\+
\+ +

De ce erau artiştii de teatru dispreţuiţi în vechime şi de ce sînt ei astăzi aşa de mult apreciaţi ?

Antichitatea avea ca ideal omul dintr-o bucată care structural nu putea minţi şi pentru care orice exteriorizare izvora numai din adînc. Era normal deci ca ea să dispreţuiască capacitatea unor oameni de a putea plînge şi rîde la comandă.

Epoca noastră este epoca în care ca să supravieţuiască, toată lumea trebuie să disimuleze, trebuie să joace teatru.

www.arhivaexilului.ro

Este natural deci ca cei ce au mai mult talent în această privință să fie apreciați .

\+
\+ +

Nimic mai tragic decît destinul urmasilor unui om mare.

După ce timp de generații, providența a concentrat cu răbdare o multitudine de gene de valoare, pentru a realiza o personalitate desăvîrșită, la urmașii lui începe din nou împărțirea acestor calități.

Este exact ca si la repartizarea patrimoniului material. Unul ia haina, altul vesta și nimeni nu mostenește ansamblul armonios care făcuse valoarea înaintașului.

Se simte la acesti urmasi frămîntarea unei personalități frînte, posesiunea parțială a unor calități , care sînt suficiente pentru a naște veleități, dar insuficiente pentru a le putea duce la bun sfîrșit.

\+
\+ +

Dreptul primului născut este de fapt aplicarea în viața socială a principiului biologic al lui Weissman.

Primul născut care mostenește patrimoniul familial este analog celulelor germinale ale corpului viu, menite să asigure continuitatea ereditară a speciei.

Mezinii sînt comparabili celulelor somatice ale corpului. Ei fac gloria familiei prin calitățile si talentele lor fără a fi însă princpiul ei de continuitate.

\+
\+ +

Noi, europenii de azi, nu înțelegem nimic din adîncimea omului medieval, îl caricaturizăm, asemănîndu-l tiparelor noastre.

Nu intelegem nimic nici din marea armonie a lumii dinainte de ~~marea~~ revoluție franceză, lume despre care ne-am format o imagine ridiculă.

De ce să ne mirăm atunci că reprezentanții infantili a unor civilizații care sînt azi în plină formare și reprezintă/probabil viitorul, nu ne înțeleg cîtuși de puțin?

\+
\+ +

Cum au fost oare descoperite plantele medicinale ?

www.arhivaexilului.ro

In natură există un număr în nu de plante. În om există o multitudine de afecţiuni. Probabilitatea statistică se opune unor tatonări empirice. Este probabil că valoarea lor terapeutică a fost stabilită printr-o intuiţie a afinităţilor de adîncuri , intuiţie proprie oamenilor de artă dată.

\+

\+ +

Din punct de vedere moral, există un singur motiv acceptabil de sinucidere : din curiozitate .

\+

\+ +

Să nu uităm că cel mai înalt munte al României este Moldoveanul.

Dar se găseşte între Muntenia şi Ardeal.

Geografia are astfel valoare de simbol.

Menirea geniului moldovenesc este să fatalizeze unitatea naţională.

\+

\+ +

Bergson nu a făcut această.

Cugetarea lui este prea limpede.

\+

\+ +

O filozofie este cu atît mai falsă cu cît este mai amănunţită.

\+

\+ +

În viaţă oamenii sînt ca motocicletele : cu cît au valoare mai mică, cu atît fac zgomot mai mare.

\+

\+ +

"Nu vei putea crea nimic de valoare în viaţă, fiindcă nu poţi fi obiectiv, fiindcă eşti un pasionat" .

Aşa se exprimă părerea generală.

În realitate nimic nu s-a creat mare în lume fără subiectivitate, fără ca sufletul să nu fi fost antrenat cu toată forţa sa lăuntrică.

Creaţia este subiectivitate, în cea mai autentică accepţie. Obiectivitatea este sterilă. Nu poţi dărui nimic de valoare, dacă nu este plămădit din adîncurile eului. Valorile spirituale sînt totdeauna înrădăcinate în subiectivitate şi nu au nimic comun cu obiectivismul rece, unanim apreciat.

www.arhivaexilului.ro

Trebuie făcută însă o distincție clară între obiectivismul material si exterior, care sterilizează, și seninătatea, liniștea spirituală, care ajută sufletul să pătrundă mai adînc în el însuși, si prin aceasta în tainele universului. Ca si in cazul distincției intre concept si ideea platonică, reapare aici aceeași dualitate, creatoare adesea de mari confuzii. . Reapare de asemenea ca un leit motiv sensul trialist al structurii umane :

- obiectivism impotent ,
- pasiune sufletească ,
- seninătate spirituală.

Obiectivismul trebuie depășit prin pasiune, iar aceasta, la rîndul ei, printr-o anumită seninătate de spirit.

\+
\+ +

Nimic nu te face mai slab in viață decît prezenta unui sprijinitor puternic.

Nimic nu te întărește mai mult, decît conștiința că totul depinde de tine. Că soarta unui anumite ființe pe care o simți slabă, stă în mîinile tale.

\+
\+ +

Lumea contemporană se găsește probabil la cel mai scăzut nivel spiritual pe care l-a cunoscut omenirea.

Ca urmare, cunoașterea căilor spirituale de desăvîrșire, împărtășite de unii mistici, nu poate avea asupra omului actual alt efect decît acela de a-i crea complexe și a-l cufunda în inerție si deznădejde. Nu devii sportiv căutînd să imiți performanțele campionilor olimpici. Adolescentul care se compară cu marii Don Juani, riscă să nu îndrăznească niciodată să adreseze cuvîntul unei femei.

Scrierile lui Shri Aurobindo sînt un curs de perfecționare pentru o elită infimă. Pe majoritatea oamenilor însă nu-i poate ajuta cu nimic, deoarece ele pornesc de la un nivel moral de mult pierdut de către umanitatea contemporană.

Omul zilelor noastre are nevoie de descrierea literară a escaladării primelor trepte către bine si drept. Are nevoie de confesiunea unor experiențe tragice de viață care să descrie pericolele ce ne pîndesc și totodată ce putem face pentru a le ocoli. Sînt necesare opere în genul confesiunilor lui Rousseau, scrise cu aceeași sinceritate, însă în deplină conștiință a realității religioase.

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL IV

BĂRBATUL ȘI FEMEIA

Am încercat în alt loc să dăm explicația metafizică a unei realități unanim recunoscute : ineficiența oricărei spiritualități neînsuflețite de inimă. Credem că am găsit această explicație în poziția centrală a inimii față de ierarhia planurilor universale care alcătuiesc ființa omului.

In cele ce urmează voi căuta să explic tot prin raportul de poziție dintre planurile constitutive ale ființei umane o altă realitate bine cunoscută : diferențierea sufletească dintre bărbat și femeie.

Pe scara ~~Explicarea~~ ierarhiei planurilor cosmice bărbatul depășește femeia în ambele sensuri. Spiritualitatea sa este superioară atingînd un nivel necunoscut femeii și totodată materialitatea lui este mai accentuată, bărbatul coborînd mai adînc în lumea planurilor inferioare. Cu alte cuvinte, scara de planuri universale care alcătuiește ființa bărbatului cuprinde un registru mai întins, depășind registrul femenin atît în domeniul acutelor cît și în cel al notelor grave.

Cele două scări metafizice, cea a bărbatului și cea a femeii se găsesc astfel într-un raport de rime îmbrățișate.

[ ]

Așa se explică eterna neînțelegere dintre sexe : femeia nu poate urmări pe bărbat în ceea ce el are într-adevăr superior ; în schimb ea este permanent jignită de acea parte a firii bărbatului care este inferioară naturii femenine. Bărbatul are năzuințe spirituale și instincte animalice. Femeia are suflet și sensibilitate.

De aci rezultă două deosebiri capitale :

In primul rînd tensiunea ființei bărbatului este mai accentuată decît cea a femeii. Crucea sa este mai dureroasă deoarece planurile sale extreme sînt mai depărtate.

In al doilea rînd, spre deosebire de femeie, gama de planuri universale din ființa bărbatului suferă o discontinuitate. La femeie există o continuitate neîntreruptă de trepte sufletești. Bărbatul ~~xxxxxxxx~~ conține însă un hiatus, lui îi lipsesc cîteva verigi centrale care parcă i-au fost smulse din suflet.

www.arhivaexilului.ro

Din androginul primordial s-a rupt femeia care a luat cu ea planurile centrale, descompletînd astfel continuitatea gamei sufletești a bărbatului. De ce oare geneza se spune că Eva a fost creată dintr-o coastă ? Deci nu, ca Atena, din cap ? De ce tocmai din această regiune centrală a trupului ? Probabil pentru a simboliza că a fost smulsă din centrul sufletului masculin, care a rămas astfel sărăcit de un număr de verigi esențiale. Se poate spune cu drept cuvînd că femeia a furat inima bărbatului.

Ca ~~Exix~~ două părți rupte dintr-un întreg, sufletul femeii îl completează pe cel al bărbatului. Pentru a-și putea reface unitatea lui primordială, continuitatea gamei metafizice de la cer la pămînt și a-și îndeplini astfel menirea de spiritualizare a planurilor inferioare, bărbatul are nevoie de sufletul femeii. Ea umple golul din sufletul lui, leagă înălțimile sale spirituale cu partea telurică a ființei bărbatului. Poziția de rime îmbrățișate face posibilă scoaladarea în rapeluri a drumului de la pămînt la cer , de la materie la spirit. Femeia are menirea să ridice caractatul instinctual al bărbatului la nivel de sensibilitate. Bărbatul are datoria să transforme afectivitatea feminină într-o năzuință spirituală. Femeia trebuie să devină inima bărbatului. Fără ea, fără inimă, nimic nu e posibil.

Destinul metafizic al omului duce spre refacerea unității sale primordiale. Unirea sufletească perfectă care se îndeplinește pe pămînt între un bărbat și o femeie, prefigurează reconstituirea androginului divin.

<u>Eva reintră în Adam</u> .

\+
\+ +

De fapt toate doctrinele tradiționale subliniau faptul că pe plan metafizic lucrurile se petrec invers decît în lumea biologică : nu femeia primește pe bărbat, ci bărbatul conține inițial și are tendința de a reprimi în sine ființa femeii.

\+
\+ +

Mult trebuie să iubească o femeie pe un bărbat ca să fie în stare să-i ierte valoarea.

Femeia va fi totdeauna geloasă pe cea mai redutabilă rivală a ei , pe cea mai scaparatoare amantă a bărbatului : activitatea lui creatoare.

\+
\+ +

www.arhivaexilului.ro

Cel mai frumos lucru în lumea telurică : frumuseţea unei femei.

Cel mai urît lucru : atitudinea nedemnă .

Tragedia constă în faptul că adesea ajungi la prima prin cea de a doua.

\+
\+ +

Căsătoria adevărată trebuie să fie ca fermoarul eclar al unui hanorac .

Bine fixat jos, trebuie să unească apoi toate planurile superioare.

Orice desprindere inferioară, are drept consecinţă - oricît ne-am opune la aceasta - destrămarea progresivă a unificării planurilor de deasupra, a inimii şi a cugetului.

\+
\+ +

Căsătoria de altă dată era un nucleu stabili cu doi nucleoni.

Epoca noastră a creat un izotop artificial cu trei nucleoni.

Cînd acest izotop instabil este bombardat cu o a patra particulă, nucleul fisionează .

\+
\+ +

Se ştie că, spre deosebire de vehiculele terestre, atunci cînd o navă cosmică caută să se întîlnească cu alt corp orbital, pentru a încerca să-l ajungă din urmă, ea nu trebuie să-şi mărească viteza, deoarece orice iuţire îi schimbă orbita, deplasîndu-o în loc să-o apropie de ţinta propusă.

Există deci o analogie evidentă între modalitatea de a te apropia de o navă cosmică şi aceea de a cuceri o femeie. Şi după una şi după cealaltă, dacă alergi, rezultatul este că în loc să te apropii te depărtezi.

\+
\+ +

Căsătoria se aseamănă cu acele părţi ale motoarelor, în care două piese se găsesc într-o permanentă fricţiune.

Pentru ca să nu se spargă, este absolut necesar ca una din piese să fie alcătuită dintr-un metal mai moale decît celălalt.

\+
\+ +

www.arhivaexilului.ro

Amantul este "prospectul" bărbatului, este prezentarea în condiţii grafice ideale a produsului care la livrare cele mai adesea nu corespunde reclamei.

Este foarte uşor să fii cald cîteva ore pe zi.

\+
\+ +

Este o simonie să-ţi foloseşti talentul hărăzit creaţiei pentru a cuceri dragostea unei femei.

Nu este cinstit, nici faţă de ea, nici faţă de menirea ta de creator.

\+
\+ +

Poligamia corespunde instinctului ancestral al bărbatului din hoardele primitive.

Monogamia este expresia tendinţei mistice a omului spre unitatea spirituală.

Ca urmare, monogamia este un efort si o etapă.

\+
\+ +

Bărbatul este sub multiple aspecte inferior femeii. El este mult mai comod, mult mai puţin perseverent şi total incapabil să îndeplinească "la petite besogne". Aceasta pentru a analiza numai domeniul restrîns al muncii zilnice, fără a ţine seama de cronica lui inferioritate sufletească.

Ce a justificat atunci rolul primordial pe care i-l acordă religia şi i-l acorda în trecut societatea ? De ce stă el la dreapta în biserică ?

Un singur ~~lucru~~ motiv. Faptul că bărbatul, deşi mai puţin muncitor, ştie într-un anumit domeniu să fie superior femeii, ştie la nevoie să moară fără ezitări.

Bărbatul care însă îşi pierde această măreţie ancestrală, bărbatul laş , decade mult sub poziţia morală a femeii, nu-şi mai justifică cu nimic pretinsa superioritate şi devine o fiinţă emasculată, dezgustătoare.

Un bărbat care tremură cînd este chemat la director este ca un mascul care ar fugi, în loc să-şi apere cuibul. Si civilizaţia noastră este plină de asemenea exemplare.

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL V

MORALA , ROD AL METAFIZICEI

La Rochefoucauld spune : „Nu sîntem într-adevăr buni dacă nu avem tăria să fim şi răi. Orice altă bunătate este simplă slăbiciune".

Iată rezolvarea anticipată a neînţelegerii dintre Nietzsche şi morala creştină.

Atitudinile morale posibile se grupează pe un portativ cu numai trei linii

- slăbiciunea
- forţă oarbă
- forţă pusă în slujba idealului.

Creştinismul a propăvăduit de fapt supunerea omului faţă de Dumnezeu, forţa închinată divinităţii.

Moralismul modern, epigon emasculat al moralei creştine, a făcut în realitate apologia ipocrită a slăbiciunii. Nietzsche exasperat de laşitatea mic burgheză a vremei sale, care se ascundea sub masca creştinismului, a confundat stăpînirea de sine cu slăbiciunea, forţa închinată spiritualităţii cu lipsa de forţă.

Ca urmare, el a propăvăduit forţa în sine fără discernămînt. Prin raport cu mentalitatea mic burgheză, a avut perfectă dreptate. Viaţa trebuie reabilitată.

A ignorat însă planul spiritualităţii, care trancende viaţa. In realitate, omul trebuie să-şi învingă mai întîi propria lui slăbiciune, să se desprindă de comoditate si frică, şi după ce a dobîndit forţa, să o închie lui Dumnezeu. Să nu abuzeze de ea în scop egoist.

Mai presus de orice, fereşte-te de laşitate. Ea ucide oricare virtute. Aci Nietzsche are dreptate.

După aceea - si numai după aceea - fereşte-te de nestăpînire, fereşte-te de folosirea simoniacă a darului divin care este curajul. Aci Nietzsche trebuie depăşit.

\+

\+ \+

La Rochefoucauld arată că atunci cînd ne părăsesc pasiunile, ne lăudăm că le-am părăsit noi pe ele.

Prin aceasta el scoate din nou în relief cele trei linii ale portativului vieţii morale :

- lipsa de forţă
- forţa nestăvilită
- forţa în serviciul spiritului.

www.arhivaexilului.ro

Pentru a atinge virtutea, este necesar ca în prealabil să ai forţa adevăratei pasiuni. Omul fără pasiune nu e virtuos, ci lipsit de vlagă.

Una este să ai stăpînire de sine şi alta să fii leş.

Una este să fii cast şi alta impotent.

\+
\+ +

La Rochefoucauld spune o vorbă profundă : "Putem să ne corectăm orice defect , în afară de slăbiciune."

Intr-adevăr, putem corecta orice creştere strîmbă, dar nu putem corecta lipsa de creştere însăşi. Şi totuşi ....

In principiu, lipsa de sevă se poate remedia printr-o acţiune asupra izvorului, asupra rădăcinilor.

Lucrul se confirmă şi în cazul de faţă. Introspecţia ne arată că singura cale pentru a stimula într-adevăr energia vieţii este un apel la izvoare, un apel la spiritualitate prin rugăciune.

<u>Cînd ţi-e frică roagă-te.</u>

Tată încă o dată probă evidentă că fiecare plan metafizic izvoreşte din cel imediat superior lui.

<u>Izvoarele elanului vital se găsesc în spirit.</u>

\+
\+ +

Cele trei trepte revin mereu, ca o cheie de înţelegere a vieţii morale.

Din punct de vedere al demnităţii există următoarele atitudini posibile :

- omul mic şi umil în faţa semenilor lui
- omul care şi-a păstrat demnitatea nestribită
- omul care-şi păstrează demnitatea în faţa oamenilor dar se umileşte în faţa lui Dumnezeu .

Dumnezeu nu primeşte umilinţa celor fără demnitate.

Providenţa are nevoie de jertfa unor demnităţi virgine, nepătate în faţa oamenilor.

Ce valoare morală poate avea umilinţa în faţa lui Dumnezeu a aceluia care se umileşte zilnic în faţa semenilor lui ?

\+
\+ +

Elitele militare şi politice din trecut erau mereu ispitite să abuzeze de forţa lor.

De aceea, biserica era preocupată de un singur lucru: să înfrîngă elanul vital al omului de atunci , să pună frîu pasiunilor lui.

www.arhivaexilului.ro

Astăzi, cînd elitele militare și politice au dispărut, perceptele moderatoare ale eticii propovăduite de biserică în numele creștinismului, au devenit anacronice. Ele vin să confirme omului contemporan tendința lui către comoditate.

Revolta lui Nietzsche a fost determinată de acest anacronism. Astăzi nu se mai pune problema de a stăpîni o forță sufletească debordantă, ci dimpotrivă, de a evoca o misterioasă forță care nu mai există.

Ce să poți stăpîni, trebuie mai întîi să ai ce .

Problema timpului nostru nu este moderarea elitelor sufletești, ci creșterea lor.

\+

\+ \+

Dacă păcătuiești, dacă contrazici legile spiritului, este posibil ca printr-un revirement de adîncuri, prin căință sinceră, nu numai să-ți revii, ci - mai mult decît atît - experiența păcatului să te ajute la propria ta purificare.

Pe plan spiritual, căința curată are drept urmare înălțarea sufletească. Pe plan vital, însă, sub nici o formă păcatul legității nu poate duce la o viitoare sporire a curajului.

Legile spiritualității se deosebesc astfel de cele ale elanului vital.

Pe planul vieții, ca și pe cel material, pierderile de energie sînt irecuperabile.

Planul spiritului este însă paradoxal. De vreme ce el se confundă cu propriul lui izvor, o stîrpire poate fi sursa unui impuls interior.

Spiritul se autocreatrizează.

Elanul vital, o dată frînt, are nevoie de suflu înnoitor, care nu poate veni decît de sus ; prin el singur nu poate nimic.

Cînd îți pierzi curajul, trebuie să te rogi .

\+

\+ \+

Pericolele slăbiciunii sînt multiple.

Omul slab riscă să devină temerar tocmai atunci cînd ar fi foarte necesar să fie reținut .

Forța singură este oarbă.

Slăbiciunea este agitată, atît în retragere cît și în atac.

\+

\+ \+

www.arhivaexilului.ro

Celor care resping din principiu atitudinea de forță la spun : Dacă ați avea un băiat la școală, ce ați prefera :

- să se lase să fie bătut
- să pirească
- sau să se apere .

\+
\+ +

Motociclete si femeile de stradă sînt făcute pentru oamenii slabi .

Caii și femeile care se obțin numai prin cucerire, sînt monopolul adevăraților bărbați.

Ca urmare, pentru a-și forma caracterul, tînărul nu trebuie să pornească pe panta minimului efort, căutînd acele obiecte care răspund la comandă cînd apeși pe buton.

El trebuie să dorească ființele care îl obligă să-și pună în valoare facultățile masculine de cucerire si dominare.

Caii si adevăratele femei nu trebuie să lipsească din educația nici unui tînăr.

(+) Vezi mai jos

\+
\+ +

Există o perfectă analogie între atitudinea pe care trebuie să o aibă individul față de instinctele si pasiunile sale inferioare și educația exercitată de părinți asupra copilului.

In ambele cazuri, este necesar o înfrînare lipsită de brutalitate, dar neapărat fermă. In acest domeniu forțarea lucrurilor este tot atît de nefastă ca si slăbiciunea.

Brutalizarea copilului , ca și propria ta brutalizare, duce la refulări si complexe, ~~xxxx~~ surse de schilodire sufletească sau de explozii întîrziate. Copilul tratat cu brutalitate devine mincinos, tot cum și pasiunile din sufletul nostru respinse fără îndemînare, se răzbună , devin "mincinoase" căutînd să reapară în constiință sub forme deghizate.

Delăsarea față de copil, ca și față de noi înșine, este echivalentă cu cultivarea părții instinctuale.

Este natural să existe între cele două fenomene o analogie de adîncuri. In fond, in amîndouă cazurile avem de-a face cu același fapt metafizic : luarea în stăpînire de către spirit a planurilor inferioare.

Autoeducația înseamnă acțiunea spiritului asupra materiei propriului tău corp.

Prin educație, copilului, spiritul educatorului își continuă acțiunea asupra materiei în afara propriului său corp.

www.arhivaexilului.ro

Există astfel o analogie de adîncuri între procesele autoeducației umane și educația copilului.

Ca urmare, educația exercitată asupra copiilor este revelatoare asupra fenomenelor care se petrec în sufletul omului însuși , atunci cînd se depune efortul personal al perfecționării.

\+
\+ +

- Dezvoltarea anarhică a celulelor într-o tumoare malignă .
- Un acces de furie nestăpînită .
- Un copil care nu-și ascultă părinții .
- O armată în debandadă,

sînt , din punct de vedere metafizic, unul și același lucru: scăparea planurilor inferioare de sub controlul organizator al celor de deasupra.

\+
\+ +

Se crede că asuprirea vine de la oamenii puternici: concluzia sociologiei moderne : desființați oamenii puternici și omenirea va fi fericită.

Adevărul este însă că asuprirea celor ce nu sînt puternici este mult mai dură.

Ceea ce ne trebuie nu este dispariția oamenilor puternici, ci luminarea lor de către religie.

\+
\+ +

Autoritatea conducătorului de mașchetari care face ca eroismul oamenilor săi în loc să se risipească în dueluri să se adune contra inamicului patriei, este o forță catalizatoare similară cilindrului și pistonului din mașina cu abur, care utilizează și însumează pe o unică rezultantă dată energiile haotice ale molaculelor.

Autoritatea este un hormon social care unifică comunitățile omenești . Se elimină anarhia fără a fi necesară constringerea.

\+
\+ +

Un om căzut pradă vîrtejului pasiunilor se asemănă cu un avion intrat în vrilă. Îți trebuie mult calm ca să-l readuci la normal.

Dacă fixezi comenzi e invers mișcării sale, este neîndoielnic că ele se vor rupe. Orice rigiditate are în [illegible]

Se intercalează mai sus la semnul ⊕

www.arhivaexilului.ro

... efecte contrarii.

Comenzile urmînd un timp oarecare mișcarea vrilei, există șansa , nu de o întrerupe brutal căderea, ci de a ieși tangențial din spirala diabolică în care erai angajat.

Același lucru în viața morală. Nu trebuie nici să forțezi nici să te lași pradă descurajării, să fii mînat de vrilă ca un obiect inert.

\+
\+ +

Principiile fundamentale ale propriei tale formări la fel ca și cele ale educației copiilor, se pot rezuma cu ușurință

- Conștiința că fiecare minut își are o importanță pentru eternitate și că în viața morală mult mai mult decît în cea practică nu ai dreptul să spuirfac aceasta mîine .

- Aplicarea unei forțe calme și permanente, eforturile în asalturi au drept efect refulările și deznădejdiile.

- Acordarea importanței maxime micilor acțiuni cotidiene. Viața morală nu se poate fasona cu ciocanul, deoarece sufletele se sparg. Acțiunea de fasonare morală trebuie să aibă caracterul unui proces de permanentă sablare cu microinfluențe.

\+
\+ +

Cum se poate ieși din centrul diabolic al pasiunilor. Cum se poate ca sîngele să nu atragă sînge .

Prin iertare, desigur, dar nu prin orice fel de iertare.

O iertare care din slăbiciune se face solidară cu criminalul, o iertare care creează astfel o stare spirituală de complicitate între cele două părți, o iertare care ascunde cea mai mică urmă de comoditate îl loc să izvorască dintr-o forță sufletească autentică și fără rezerve, o astfel de iertare nu pune capăt pasiunilor.

Ea reprezintă actul de vasalitate al unei părți în luptă față de cealaltă parte, iar nu o depășire a raportului însuși.

Ea este astfel un triumf al unuia din combatanți, triumpf realizat în planul material, iar nu o victorie a spiritului asupra materiei.

Adevărata iertare reprezintă o depășire metafizică a polarității materiale a pasiunilor, prin cucerirea unui plan superior.

www.arhivaexilului.ro

Numai atingînd acest plan care depăşeşte lumea contradicţiilor, se poate crea ceva nou, poate izvorî o formulă de viaţă care să rezolve problemele societăţii omeneşti.

Actualul ~~[illegible]~~ Aggiornamento, încercat de biserică, îşi are aci piatra de poticnire.

\+
\+ +

Se confundă în permanenţă oamenii ce reprezintă valori morale cu cei ce reprezintă valori tehnice,(înţelegînd prin aceştia din urmă orice talent, orice predispoziţie excepţională).

Confuzia constă în recomandarea care se face ambelor categorii, fără deosebire, că au datoria să se conserve, să nu se expună întotdeauna în prima linie.

Recomandarea respectivă este principial perfect îndreptăţită, cînd se adresează valorilor tehnice (s-ar putea spune chiar că ea este în acest caz inutilă, deoarece aceste valori au aproape întotdeauna grijă singure să respecte acest principiu).

Adresată, dimpotrivă, valorilor morale, această recomandare devine un non sens, căci echivalează cu a spune unui om : cînd ai sentimentul că eşti o valoare morală, ai grije de tine, adică procedează ca şi cum nu ai fi.

Nimeni nu se gîndeşte să sfătuiască o valoare tehnică procedează aşa ca şi cum nu ai avea talent.

Spiritul mic burghez - luîndu-se drept model - recomandă însă eroilor să acţioneze împotriva firii lor : "Tocmai pentru că sînteţi aşa de rari azi, păziţi-vă, mai avem nevoie de voi".

\+
\+ +

Contrar părerii comune, în viaţa morală nu contează atîta să ştii să alegi bine între mai multe posibilităţi.

Ceea ce contează este curajul hotărîrii, oricare ar fi ea, să nu rămîi într-o atitudine de incertitudine laşă sau de compromis.

Adesea ne pierdem o mare parte din viaţă în expectativă, de frica unei alegeri greşite.

Nu ne dăm seama că Dumnezeu nu aşteaptă de la noi să alegem "bine", să ghicim o presupusă cale optimă şi preferată de divinitate, ci dimpotrivă, să avem curajul unei alegeri oricare ar fi ea. Apocalipsul vorbeşte de dezgustul divinităţii

www.arhivaexilului.ro

față de cei "călduți". Jumătățile de măsură sînt tot așa de nefaste, din punct de vedere spiritual, ca și din punct de vedere intelectual.

Divinitatea respinge pe semidocții spiritualității. Dumnezeu nu iubește decît pe cei calmi sau reci, adică pe cei care au curajul să se decidă.

In acest spirit era concepută și legea lui Pericle, care condamna în caz de revoluție, pe cei care stăteau de-o parte si nu aveau curajul să ia partea unuia sau altuia din tabere.

\+
\+ +

Există ceva profund in epicurism, care îl distinge tranșant de hedonism.

Intr-un anumit sens omul trebuie într-adevăr să caute plăcerea. Omul trebuie să caute ca indeplinirea acțiunilor morale superioare să-i devină o adevărată plăcere, deoarece aceasta este semnul că acțiunile bune i-au devenit firești, s-au integrat naturii lui.

Goana după plăcere trebuie combătută numai în interpretarea hedonistă, a căutării ei pe panta minimului efort.

Bucuria omului care își găsește satisfacție în acțiunile morale este cel mai bun mijloc de autocontrol, de verificare că ai atins un rezultat în propria ta formare.

\+
\+ +

Ce fericiți s-ar simți toți oamenii dacă ar fi ca personajele realismului socialist : pozitivi sau negativi, albi sau negri, unitar buni sau unitar răi. Ei nu ar avea probleme de conștiință.

Din nenorocire asemenea personaje omogene sufletește nu există în realitate. Fiecare dintre noi nu sîntem nici albi nici negri, ci gri sau cîteodată vărgați. Fiecare ne zbuciumăm între bine si rău, sîntem o corcitură de calități si defecte, sîntem supuși la forțe divergente.

Unitate sufletească în bine sau rău se găsește numai în romanele unei anumite forme stîngiste de realism.

Nu ! , nu-i adevăret. Imi amintesc că o asemenea unitate am mai întîlnit-o undeva : cînd eram mic, la teatrul de Guignol.

\+
\+ +

www.arhivaexilului.ro

Scriptura spune : "Mai ugor intră odgenul prin urechile acului decît bogatul în Împărăţia Cerului" . Într-adevăr, posesorul de bunuri materiale este handicapat în viaţa morală deoarece pentru el desprinderea este mai grea.

Mai există încă şi un alt "bogat" expus şi el primejdiei sufletului său. Mă refer la omul de valori.

Nimeni mai mult decît el nu este tentat de păcatul semeniei şi orgoliului. Nimeni mai mult decît el nu este expus la confuzie dintre creaţie şi suflarea sfîntă. El ţine ego-ul atît de mult la creaţiile sale, încît uită de propria sa mîntuire. Este îmbătat de sentimentul fără egal al paternităţii creaţiei, încît nu-şi mai dă seama că ridicarea sufletească în sensul creştin al cuvîntului este cu totul altceva.

Cel ce dobîndeşte harul creaţiei, îl pierde pe cel al bîrnaţei.

El nu mai este unit cu duhul.

Este tragicul Prometeic al neamului nostru.

* *

Şi se consideră oamenii cu o nedreptate faptul că viaţa creatorului este totdeauna tragică, este un şir de suferinţe ? Dacă el , omul de creaţie, îşi face datoria faţă de Dumnezeu îşi îndeplineşte menirea, atunci de ce providenţa , la rîndul ei, nu are grijă de acest om ?

Aşa judecă bunul simţ .

În realitate,viaţa creatorului este un şir de suferinţe tocmai pentru că divinitatea îi răsplăteşte menirea îndeplinită.

Dacă viaţa lui ar fi uşoară, ea nu ar avea o valoare morală mai mare decît aceea a vieţii unui om fericit mediocru. Şansa postumă a creatorului ar fi astfel echivalentă cu cea a hedonistului.

Călirea sufletească prin suferinţă este răsplata divină faţă de zbuciumul creaţiei omeneşti.

* *

Să nu vă înşelaţi faptul că aţi iubit mult iubiţi fiinţe nedesăvîrşite. Cel mai mare lucru este să nu iubeşti deloc. Nu fiţi zgîrciţi în prudenţă voastră. Deprindeţi-vă sufletul să iubească, chiar începînd cu fiinţe de calitate îndoielnică. Totul este să se aprindă această flacără.

Cine este capabil să iubească, va iubi şi pe Dumnezeu.

www.arhivaexilului.ro

In actul moral , spritiul este capul , centrul de comandă, iar sufletul este mîna, instrumentul.

Eficiența actului moral depinde în primul rînd de instrument, de căldura sufletească a inimii. In zadar intenția este bună și curată, dacă mîna este grea , lipsită de delicatețe, persoana pe care dorim sincer să o ajutăm, se va simți lovită.

Nu este suficient să dai, trebuie să știi cum să o faci.

Binele făcut din imperativ categoric, dar fără blîndețe, fără căldură sufletească, este sec și ineficient.

Se simte la Kant, antecedentele sale protestante.

\+ + +

Universul este manifestarea principiilor divine.

Viața noastră este manifestarea omului.

Toate avatarurile vieții umane au ca scop să scoată la iveală adevărata fire a fiecăruia - calități si defecte potențiale.

O viață fără avataruri nu este o viață trăită.

Omul nu s-a manifestat complet.

El rămîne necunoscut atît celorlalți,cît și lui însuși.

\+ + +

Inteligența te învață ce să faci.

Caracterul ceea ce să nu faci.

\+ + +

Dacă - așa cum susține sociologia modernă - morala nu ar fi altceva decît o chestiune de convenință socială, atunci ~~într-o~~ între o crimă si o gafă ar trebui să nu existe decît o diferență de grad.

\+ + +

Omul este o corcitură de sfere.

Drama lui în viață stă în aceea că nu este suficient de înger să se poată desprinde, nici suficient de bestie să se poată complace .

\+ + +

Tristă nu este durerea în sine, ~~xxxxx~~

Tristă este numai durerea care înrăiește .

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL VI

PROIECTIA SOCIOLOGICA A METAFIZICII

Sînt contra sociologiei organiciste, acelei sociologii care compară elementele componente ale societății cu organele fizice ale unei ființe vii și cu funcțiunile fiziologice respective (spre exemplu căile de comunicații cu circulația sîngelui, porturile cu plămînii etc.)

Sînt însă pentru o știință socială întemeiată pe analogia dintre societate și natura metafizică a omului.

Societatea , ca și individul, este o piramidă de planuri cu vîrful ancorat în transcendent. Unitatea ei, legătura organică dintre planuri, depinde de permanența contactului cu cerul.

Cînd în individ legătura cu cerul slăbește, el se descompune în elementele sale constitutive, care alcătuiesc planurile inferioare : pasiuni, instincte etc.

In societate situația este cu totul similară. Cînd se pierde legătura permanentă cu cerul, se descompune și unitatea divină originară. Decadența urmează nemijlocit întreruperii legăturii sacerdoțiului cu providența. In zadar el continuă să mimeze această legătură; elementele sociale care trebuiau să-i fie subordonate scapă, mai curînd sau mai tîrziu, stăpînirii sale.

* * *

Istoria marilor culturi pare a fi urmat întotdeauna următorul curs regresiv : la început o ființă extraordinară întemeia o comunitate organizată teocratic. Ea scotea colectivitatea primitivă din faza ei arhaică și o învăța totul de la religie pînă la regulile de igienă și mastezuguri.

După un timp, decăderea preoților, pierderea legăturii vii și permanente cu cerul, au avut totdeauna drept consecință uzurparea puterii sacerdotale de către monarh. Din simplu delegat al sacerdoțiului, el se erija în pontifex maximus.

Cascada uzurpărilor se succede apoi cu repeziciune. Aristocrația uzurpa puterea monarhică. Burghezia uzurpa rolul politic al aristocrației.

Toată această tragedie a destinului societății omenești se numește astăzi progres.

Reapare astfel ca un leit-motiv ideea fundamentală a încercării de față : faptul că totul în lume este o fecundare a planurilor subordonate de către transcendent.

Trimiții cerului au întemeiat marile civilizații cunoscute și pe cele necunoscute ale istoriei pierdute în negura vremii. Fără ei, saltul calitativ al omului primitiv ar fi cu totul inexplicabil.

Intreaga ierarhie a societății se întemeiază astfel pe puterea cerului, emană de la Dumnezeu.

Orice putere care se consideră independentă de divinitate, este în realitate o uzurpare. Monarhul care pentru prima oară s-a desprins de călăuzirea sacerdoțiului, socotindu-se independent , a fost nu numai un uzurpator, dar ceea ce este mult mai grav, inițiatorul cascadei de uzurpări ulterioare.

Nu există monarhie d_e drept divin, de drept ditect de la Dumnezeu la rege.

Există monarhie de delegație divină, de împuternicire sacerdotală a regelui .

\+
\+ +

S-a crezut că deosebirea pe care o face Montesquieu între monarhie și despotism a fost o concesie făcută puternicilor vremii sale.

In realitate această deosebire este poate partea cea mai adîncă a operii sale.

Monarhia este un regim organic, o piramidă ierarhic organizată, în care își au locul și se desvoltă tradiționala o serie de păturî esențiale pentru viața societății.

Despotismul este un regim în care între conducător și popor nu există decît funcționari.

Despotul poate fi iubit, prin aceasta el nu devine monarh.

Monarhia este expresia constanței atît în timp cît și în spațiu, în structura verticală a societății.

Despotismul este discontinuitate în ambele domenii.

Despot nu este acela care se opune slăbiciunilor poporului, și se înconjoară de sfetnici severi.

Despot este acela, care dași demagog, își îndepărtează sfătuitorii, își taie singura legătură autentică cu țara.

\+
\+ +

Există o deosebire fundamentală între cum înțelegea antichitatea democrația și cum a fost definită ea de către ideo-

www.arhivaexilului.ro

logia modernă.

Noțiunea antică a democrației presupunea implicit aristocrația, sistemul electiv pornea de la existența prealabilă a unei elite. Ce să alegi trebuie să ei de unde.

Plebea romană s-a luptat cu înversunare să-și cucerească dreptul de a-și alege consucătorii și fiind a obținut acest drept i-a ales din sînul patricienilor.

Ideologia modernă, care de la Rousseau încoace neagă și necesitatea și posibilitatea unei elite, ar fi apărut anticilor ca un non-sens.

\+
\+ +

Cum a putut oare Rousseau să nu vadă că nu poți fi în același timp și pedagog și ales , nu poți solicita adesiuni și impune tabu-uri.

Consecvența l-ar fi obligat să recomande în "Emil" ca fiecare copil să-și aleagă singur educatorul, să-l prefere pe cel mai indulgent, pe acela care îl răsfață mai mult.

\+ + +

Nimeni nu mai bazează astăzi educația exclusiv pe pedagogia lui Rousseau, o pedagogie a încrederii oarbe în firea copilului.

Aproape toată omenirea își întemeiază însă astăzi organizarea sa internă pe ceea ce am putea numi sociologia lui Rousseau , rod al aceleași candide filozofii.

"Școala nouă",expresie exclusivă a optimismului rousseau-ist, a dat faliment în toate încercările sale. Ea a avut măcar curajul să o recunoască.

\+ + +

Doctrina rousseau-istă a suveranității populare este expresia socială a pelagismului, adică a filozofiei autodeterminării prometeice a omului, fără ajutorul divinității.

Rezultatul a fost același ca și în privința individului însuși: Dacă omul nu slujește pe Dumnezeu, este o iluzie că el devine independent. In fapt el slujește pe altcineva.

Descompunerea unei ierarhii, duce la atomi independenți care se regrupează în piramidă negativă.

\+ + +

Inainte principiul organizării comunităților omenești venea de la Dumnezeu și omul îl denatura, îl pervertea în permanență.

Apoi, principiul a fost subjugat din altă parte și

www.arhivaexilului.ro

www.arhivaexilului.ro

solurile s-au inversat. Omul este acela care îndreaptă lucrurile în limita posibilului.

In vremea noastră lucrurile se petrec ca şi cum Dumnezeu ar înaca acţiunea răului în valoarea creaţiei sale : omul .

\+ + +

Legile valorează atît cît preţuiesc oamenii care le aplică. Nu reprezintă deci un progres social să îmbunătăţeşti legile si să cobori nivelul calitativ al păturilor însărcinate cu aplicarea lor, aşa cum au făcut ultimele secole.

Arbitrarul unui om de calitate este mult mai puţin "bun plac" decît legea extrem de amănunţită aplicată de un om nepregătit din punct de vedere moral.

\+ + +

Oamenii sînt însetaţi de dreptate .

Greseala ultimelor secole constă însă în faptul de a crede că dreptatea provine din lagi, că poate exista dreptate fără oameni drepţi care să o impartă.

Dreptatea, ca şi opera de artă, este o valoare spirituală.

Ea nu se botărăşte prin decret.

Ea este o creaţie a individualităţii umane.

Fără această individualitate, oricît ai perfecţiona legile, într-o societate nu va exista dreptate.

\+ + +

Justiţia este o valoare spirituală.

Prima caracteristică a oricărei valori spirituale este crearea ei de către personalitatea umană.

Justiţia nu poate izvorî deci din abstracţiuni şi legi ci numai din personalitatea judecătorului.

A doua trăsătură fundamentală a justiţiei, este imposibilitatea ca omul să o creeze pentru el însuşi.

Justiţia este o valoare care se contrazice si se anihilează dacă omul şi-o atribuie lui . Nimeni nu-şi poate face singur dreptate.

Apare clar acum lipsa de temei filozofic a concepţiei iacobine, care susţine că dreptatea poate fi impusă de cel nedreptăţit. Cel nedreptăţit poate impune vendeta , în nici un caz justiţia.

Lumea este însetată de o nouă iradiere a justiţiei adevărate, care să nu emane nici din interesul egoist si ipocrit al celor ce se erijează în continuatorii unor elite dispărute, nici din elanul răzbunător al celor năpăstuiţi.

www.arhivaexilului.ro

\+ * +

Oamenii puternici nu sînt periculoşi datorită forţei lor.

Oamenii puternici sînt periculoşi numai datorită ideilor lor, deoarece orice eroare este în acest caz multiplicată de către forţă. Cît de catastrofală este o deviere de unghi la o rachetă puternică.

Omul puternic dezorientat este o forţă în slujba erorii.

\+ * +

Un om de stat care greşeşte în domeniul tacticii politice este pe deplin recuperabil. Se poate spune chiar că el cîştigă prin experienţă şi călire.

Un om de stat care greşeşte însă în domeniul ideologiei reprezintă un pericol public.

\+ * +

După toate ~~xxxxxxxx~~ tragicele experienţe prin care a trecut Europa ultimelor decenii, alegerea mea este făcută. Aşi fi vrut să trăiesc în republica a treia. Ne asigura maximum de libertate pentru dezvoltarea personalităţii umane.

Aceasta, bineînţeles, cu condiţia ~~x~~ ca-printr-o înţelegere tacită - toţi vecinii Franţei să fi adoptat acelaşi regim.

In caz contrar, libertatea de care m-aşi fi bucurat temporar ar fi fost repede înlăturată de intervenţia străinilor.

Libertatea este un lux al popoarelor care se plăteşte adesea prin scăderea capacităţii de apărare.

\+ * +

Care este soluţia antinomiei : tiranie - anarhie .

Cum se poate evita anarhia fără a teroriza ?

Cum se poate să nu fii tiran, fără a dezlănţui debandada?

<u>Prin autoritate.</u>

Autoritatea nu este o noţiune juridică, constituţională, ci una psihologică. Intrebaţi-vă părinţii care era atmosfera cînd intra tatăl în cameră. El nu era obligat să pedepsească deoarece nimeni nu cutexa din respect să-i nesocotească îndrumările. El exercita un fel de fascinaţie, al cărui sens majoritatea oamenilor l-au pierdut în ziua de astăzi.

Această însuşire, psihologică, cu totul aparate, ţine în frîu anarhia, fără să fie necesară mijloacele de coerciţiune.

Pentru a nu strivi libertatea omenească prin mijloace brutale şi totodată a ţine în frîu tendinţa naturală a omului către debandadă, trebuie reconstituită acea energie virilă care

www.arhivaexilului.ro

a format dintotdeauna forţa de coeziune a familiilor şi a societăţilor.

Autoritatea psihologică este un hormon social care menţine unitatea colectivităţilor.

\+ + +

Jacques Maritain spune că în curînd lumea nu va mai putea fi locuită decît de sfinţi.

Intr-adevăr, condiţiile morale create de societatea modernă favorizează selecţia sfinţilor, accelerează mîntuirea elitelor spirituale.

Dimpotrivă, societatea ierarhic organizată a Evului Mediu favoriza pe plan spiritual mîntuirea celor mulţi.

Democraţia politică duce azi la o aristocratizare a mîntuirii.

Aristocraţia politică democratiza în trecut procesul salvării spirituale.

\+ + +

Se consideră că valoarea unui om de stat depinde de faptul dacă o intuit în mod just tendinţele vremeii şi a acţionat în sensul evoluţiei istorice.

Puţini îşi pun însă întrebarea dacă o asemenea concepţie presupune sau nu o anumită filozofie optimistă a istoriei, presupune teoria aşa-zisului progres.

Dacă adevărul este însă altul, decît cel unanim recunoscut al progresului continuu, dacă lumea în fapt regresează din punct de axiologic, care este omul de stat într-adevăr mare ?

Este acela care se sacrifică pe el , frînînd descompunerea, este acela care întîrzie cu preţul propriei sale persoane deznodămîntul fatal.

Este omul despre care istoria va spune pe nedrept că " nu a înţeles tendinţele vremii şi a acţionat împotriva evoluţiei istoriei " .

Dacă la un anumit moment din destinul întortochiat al omenirii, stă în planul secret al providenţei ca însăşi sensul istoriei să fie axiologic negativ, omul de stat într-adevăr mare apare extrem de mic contemporanilor săi, este în contradicţie cu istoria.

Nici Filip al II-lea , neci Metternich nu au fost mici, istoria a devenit mică.

\+ + +

www.arhivaexilului.ro

Am încheiat partea critică, recapitularea deznădejdilor tradiţionale.

Care este în acest caz poziţia noastră, ce propunem constructiv?

In lumea contemporană strîns unită cu idea parlamentarismului, există numai trei căi morale posibile :

- E ușor să faci politică identificîndu-te cu moravurile parlamentare, resemnîndu-te să fii una cu această lume. A făcut-o întotdeauna politicianismul.

- E ușor de asemenea să faci politică desfiinţînd radical lumea parlamentară politicianistă. Această atitudine reprezintă în fond o formă de lașitate în faţa capacităţii de corupţie a lumii politice pe care trebuie să o înfrunţi. Așa au procedat experienţele secolului al XX-lea.

- Este însă neînchipuit de greu să nu omori această lume, să faci politică în cadrul ei și totuși să nu te identifici cu ea, să rămîi tu însuţi.

Nu cunosc în istorie decît un singur precedent analog: eroismul misionarului/creștin care nici nu fugea de lume ca pustinicul, nici nu se identifica cu ea.

\+ + +

Politica viitorului necesită adevăratul spirit de sacrificiu al creștinului.

Omul de stat va trebui să fie creștin în sensul adînc al cuvîntului.

Desprins de egoismul politicianismului, va fi animat de dorinţa sinceră de a face binele, în special celor năpăstuiţi.

Vindecat însă de teoriile puerile ale secolului al XVIII-lea, va avea conștiinţa clară că răspunsul demosului va fi pentru el răstignirea.

In intenţii el trebuie să fie idealist pînă la candoare ca Michelet.

In nădejdi personale trebuie să iubească și să se resemneze ca un misionar

Va fi conștient că în condiţiile negurei lăsate în urmă de secolul luminilor, în politică nu poţi face bine decît sacrificîndu-te.

Va înţelege că nu putem nădăjdui nimic spectacular și revoluţionar, ci numai o acţiune permanentă de zi cu zi pentru îmbunătăţirea lumii în care trăim.

Ce înseamnă, așadar, o democraţie creștină ?
Înseamnă să suporţi creștinește democraţia.

www.arhivaexilului.ro

In viaţa politică, orice slăbiciune este speculată de adversar.

Politica impune omului de stat un grad de moralitate superior celui pretins de codul penal.

Cînd intri într-un loc infectat, nu trebuie să ai nici o rană.

\+ + +

Valoarea unui popor depinde de elita care poate fi selectată din sînul lui.

Valoarea unei elite depinde de cultura pe care o poate crea.

Valoarea unei culturi se judecă după echilibrul moral al social pe care îl poate da poporului.

\+ + +

Apartenenţa unui individ la elita unei anumite naţiuni depinde de următorul test concludent :

Dacă el avînd personal tot ce-i trebuie, se poate simţi bine atunci cînd majoritatea conaţionalilor lui suferă, nu avem de-a face - oricîte talente ar manifesta - cu un element care se poate încadra în elita ţării.

Dacă dimpotrivă, oricare ar fi situaţia lui materială, suferinţa generală îl turbură într-atîta încît viaţa lui este un calvar, ne găsim în faţa unui reprezentant al elitei naţionale.

La acest examen, burghezia a căzut totdeauna

Experienţa este concludentă.

Burghezia nu este o elită în sensul axiologic al cuvîntului, ea numai mimează caracteristicile unei elite.

\+ + +

Se spune că politica este arta posibilului.

Aceasta nu trebuie înţeles în sensul că politica este arta de a alege calea cea mai uşor realizabilă dintr-o multitudine de direcţii posibile, ci arta de a realiza maximum posibil pe o direcţie bine determinată.

Politica trebuie să aibă totdeauna capul compasului - în sensul marinăresc al cuvîntului - fixat pe ideal.

\+ + +

Să trecem la unele experienţe concrete .

"Să ne înmulţim ca să avem suficienţi soldaţi pentru a cuceri spaţiul vital necesar surplusului de populaţie." Iată condensată într-o unică formulă întreaga esenţă a doctrinei naţional-socialiste.

www.arhivaexilului.ro

Nu rîdeţi de ilogismul aparent. In fapt avem de-a face cu filozofia bricărei specii vii. Dacă nu ar exista cauze exterioare ai Suamani care să o limiteze, orizare specie ar tinde să cucerească întreg pămîntul.

Societatea omenească nu aparţine însă exluciv planului biologic.

Ea participă la planul spiritului.

De aceea, o societate care se conduce numai după legile biologice, se contrazice în sensul ei adînc şi este frîntă în orgoliul ei interior.

\+ + +

Cea mai bună metodă pentru a compromite o ideologie este a-i trage ultimele consecinţe.

Naţional-socialismul a ucis doctrina în baza căreia Europa stăpînea pămîntul de secole. A ucis-o pentru că a dus principiile acestei ideologii pînă la concluziile sale extreme.

Ceea ce merită însă remarcat, este totala lipsă de simţ ideologic - specific anglo-saxonă - cu care Churchill a putut nădăjdui că va păstra ~~[illegible]~~ imperiul lui Disraeli luptînd pentru filozofia lui Lincoln.

\+ + +

~~xxxxi~~

Numai Dumnezeu ştie dacă cel de-al doilea război mondial nu a reprezentat pentru Germania ceea ce luptele lui Carol al XII-lea au fost pentru Suedia : ultimul efort care a sărătuit poporul de vlagă masculină.

Republica federală atîta se scuză că a rupt-o cu trecutul, încît este pe punctul de a ne convinge că într-adevăr Germania nu mai este ceea ce a fost.

Est modus in rebus.

Există modalităţi de a regreta greşelile trecutului care dovedesc că nu mai ai nici calităţile lui.

\+ + +

Aproape totdeauna urmaşii unui mare popor nu sînt ai moştenitorii însuţirilor lui. Si aceasta chiar dacă nu au suferit nici un amestec de sînge. In pasnicii păstori de la Ulan Bathor e greu să recunoşti pe urmaşii lui Gingis Han.

Regustorii pacifişti ai Scandinaviei actuale nu-ţi reamintesc de calităţile Vikingilor.

Patria de bastină se emasculează prin emigrarea războinică a elementului viril.

www.arhivaexilului.ro

Mongolia de azi este Suedia rasei galbene.

Spiritul etnic al marilor insintaşi nu se pierde însă, ci emigrează printr-un proces de educare al altor popoare. Prusia slavă a preluat ştafeta elanului viking. China pacifistă şi intravertită pare a fi pe cale de a renaşte suflul extraordinar al mongolilor.

\+ + +

Englezii au făcut un mare rău induşilor.

Prin slăbiciunea lor postbelică, le-au întărit iluzia că rezistenţa pasivă este o metodă de luptă eficientă.

Ce vor face în faţa unui adevărat adversar ?

Şi slăbiciunea nu aşteaptă adversarul, ea îl creează, îl atrage.

\+ + +

In război omul de stat trebuie să ştie să facă pe alţii să urască pe duşman.

El nu trebuie însă niciodată să urască

\+ + +

Joana d'Arc spune în piesa lui Charles Péguy :

"Celui qui laisse faire est comme celui qui fait faire! C'est tout un . Ça va ensemble... C'est autant que celui qui fait. C'est pire que celui qui fait. Car celui qui fait, il y a au moins le courage de faire. Celui qui commet un crime, il au moins le courage de le commettre. Et quant on le laisse faire, il y a le même crime ; c'est le même crime ; et il y a la lacheté pardessus. Il y a la lacheté en plus."

V-aţi înşelat, Péguy a murit în timpul primului război mondial.

El nu a scris aceste cîteva cuvinte despre atitudinea morală a Statelor Unite de după cel de-al doilea război mondial, despre modul cum a abandonat popor după popor terminînd cu Israelul.

\+ + +

Statele Unite au fost parcă create pentru a dovedi generaţiei actuale -atît de înclinată să uite adevăratele valori - că cele mai mari bunuri materiale , cea mai mare putere tehnică nu sînt suficiente pentru a face forţa morală a unui popor .

\+ + +

Elliot Roosevelt a reuşit un caz fără precedent.

A reuşit să fie pericid ~~postum~~, după moartea tatălui

\+ + +

Este o mare iasitate pentru omul de stat să-şi plebiscitezе erorile, să-şi scopere greselile prin neştiinţa politică a poporului.

\+ + +

Popularitatea omului politic este ca şi dragostea unei femei .

Ea ori creşte ori descreşte, nu poate niciodată sta pe loc.

\+ + +

Este o greşeală să se creadă că în epoca prosperităţii industriale, clasa medie a meşteşugarilor va dispărea.

Această anticipare s-a făcut prin prisma unei înţelegeri economice a fenomenului lipsită total de psihologie.

In realitate este de presupus că în momentul în care tehnica va pune confortul la îndemîna oricui "cumpărătorul" va căuta altceva. O anumită notă de snobism va găsi satisfaţie numai în lucrurile fabricate de mînă, cu evident simţ artistic.

Se va dezvolta atunci ~~nativ~~ o nouă clasă intermediară între artişti şi meşteşugari, care va fabrica mobile, lucruri de îmbrăcăminte etc.

Iată un aspect de viitor nou Ev Hediu la care Berdiaeff nu s-a gîndit.

\+ + +

Jean Jacques Servan Schreiber m-a făcut să înţeleg natura procesului economic contemporan.

Trăim o prefacere mult mai adîncă decît istoria revoluţiei industriale . Cibernetica a reutilat întreaga industrie, revoluţionînd procesul tehnologic de fabricaţie.

In aceste condiţii, pentru a nu fi debitorul străinătăţii trebuie să producă la un nivel tehnic superior ei. Preţul de cost depinde azi foarte puţin de sursele de aprovizionare (factor esenţial în economia trecutului), El depinde ~~cît de~~ efortul intelectual de perfecţionare a tehnologiei şi de fondurile de cercetare atribuite. Criteriul superiorităţii economice a unei naţiuni constă azi nu în balanţa de plăţi, cît în primul rînd în raportul de import, respectiv export de brevete. Totul depinde deci de sacrificiul făcut pentru progresul cercetării ştiinţifice.

O naţiune mică sau mijlocie nu poate efectua acest efort financiar în toate ramurile industriale. Ea este deci constrînsă să aleagă între contopirea într-o unitate supranaţională şi specializarea industrială cu [illegible]

www.arhivaexilului.ro

zemuri industriale.

Se aplică şi aci ce s-a zis în tehnică teoria similitudinilor.

Posibilităţile de rezistenţă a materialului nu sînt aceleaşi la diverse scări ale modelului.

\+ + +

In politică este foarte greu să mori frumos.

Este însă şi mai greu să înviezi frumos, fără patimă.

Este soarta unei generaţii.

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL VII

METAFIZICA SI ORIZONTUL FILOZOFIEI I CULTURII

Metafizică deschide adevăratul orizont al istoriei culturilor cunoscute.

In general, cărțile de istoria filozofiei ne învață că sistemele filozofiei grecești reprezintă primele încercări ale gîndirii laice, primul efort al omului de a înțelege cosmosul fără ajutorul religiei.

In realitate, aceste sisteme departe de a fi desprinse de religie, reprezintă dimpotrivă primele indiscreții comise asupra ezoterismului religiilor vremii.

Acest lucru evident la Platon, este tot atît de valabil și la majoritatea presocraticilor.

Sineînțeles că aceasta cu condiție de a nu merge cu ignoranța pînă acolo încît a considera " elementele " presocraticilor în sensul lor strict material.

\+ + +

Evul Mediu nu a fost apogeul creștinismului, ci doar epoca sa stîngistă.

Ca orice primă întruchipare a unei idei, el a fost intolerant și extremist.

Este o mare eroare să crezi că prin lumea medievală creștinismul și-a spus ultimul cuvînt.

Stîngismul este întotdeauna numai o boală de copilărie.

\+ + +

Este foarte trist pentru Reformă că în fața judecății posterității ea nu are alți susținători decît libertinajul clerului și intoleranța inchiziției.

Nu se poate justifica necesitatea unei răsturnări de adîncuri prin simptome istorice prin definiție trecătoare.

Se spune că Reforma a adus libertatea de gîndire în lume. Houston Steward Chamberlain afirmă chiar că dacă înșiși catolicii de azi se bucură de libertate deplină, îi datorează aceasta Reformei.

Adevărul este însă că Reforma a adus libertatea într-un domeniu în care ea este nepotrivită și chiar nocivă : în domeniul dogmatizării, cheie de boltă a edificiului religios și moral.

\+ + +

www.arhivaexilului.ro

Reforma apare ca cel mai tragic eveniment din istorie. Misiunea intenţiei mai curînd nu ne duce la rezultate mai contrafăcute. In intenţie Reforma este o încercare de a reda creştinismul la puritatea lui iniţială, de a înlocui ipocrizia cu sinceritatea, ecleziastul bazat la dogme cu credinţa personală, încoplinirea formală a legii cu năzuinţa în atotputernicia graţiei.

Privind bilanţul final, rezultatul e foarte categoric negativ. Libera cugetare a omului a degenerat în anarhie spirituală. Credinţa fără supunere la dogme s-a transformat în necredinţă. Aurora ateismului modern nu răsare fără precedent în Reforma. Luther a făcut posibil pe Voltaire.

Care este explicaţia acestui paradox ?

Deosebirea fundamentală între structura sufletească a popoarelor Europei.

Nu există formulă universală, modalitate unică de a primi şi păstra adevăruri care ne depăşesc.

Pentru unii este frământarea personală este singura care îi poate duce la o adeziune sinceră şi profundă.

Pentru alţii însă, singura modalitate posibilă de a obliga eroul religios să intre în rezonanţă, este supunerea faţă de prestigiul unei anumite autorităţi.

A înţelege raţiunile înseamnă a face din primii nişte revoltaţi împotriva formalismului, a-i îndepărta de la adevăr datorită turnării lui forţate obligatorii, iar pentru cei de al doilea, a-i expune unei cascade de erori.

Cele de mai sus explică dezechilibrul Reformei în Europa.

La popoarele nordice, triumful Reformei nu e dus la alterarea sentimentului religios.

Popoarele sudice care şi-au apărat catolicismul şi au respins Reforma şi-au menţinut de asemenea echilibrul sufletesc.

Reforma a fost motivă numai acolo unde a fost propovăduită popoarelor sudice.

Ruperea de echilibru s-a produs în Franţa.

Fondarea aproape egală a elementelor nordice şi sudice nu a permis ei lucrare unei decizii mute.

Pornind, Reforma a fost înfrântă. Spiritul ei a cunoscut însă şi lucrarea, influenţînd în mod negativ pe cei cărora nu li se adresa .

Iluminismul a acceptat numai partea anarhică a Reformei. Libertatea de a crede în Dumnezeu după propria ta conştiinţă

www.arhivaexilului.ro

a devenit libertatea de a nu crede.

Ateismul este un abuz filozofic francez față de o exagerare teologică germană.

\+ + +

Dualismul cartezian este consecința opoziției bisericii față de spiritul științific modern.

Împărțind universul și pe om în două substanțe Descartes a făcut posibilă pe o perioadă de tranziție coexistența cercetării științifice cu credința religioasă.

Dualismul a devenit astfel filozofia oficială a unei perioade de trecere . Un fel de invelis protector necesar pînă la deplina constituire a cercetării științifice .

Mecanicismul din sînul sistemului lui Descartes s-a extins treptat subțiind din ce în ce pojghița de spirit care fusese inițial acceptată în filozofia dualistă. Deismul secolului al XVIII-lea reprezintă ultima formă extrasă a acestei lente eliminări.

Prin sistemul său filozofic, Descartes a soluționat astfel criza de cultură a vremii lui : a făcut posibilă constituirea unei științe mecanice a universului (înțeleasă ca un fel de astronomie generalizată la toate fenomenele naturii, considerată pur mecanică) într-o lume încă profund religioasă. Sistemul său reprezintă astfel o soluție dată unei crize spirituale.

Din punct de vedere filozofic însă, el este profund eronat. Împărțirea lumii în două substanțe face imposibilă explicarea interacțiunii dintre suflet și corp. Mecanicismul său excesiv a stat la baza puerilităților filozofice ale secolului al XVIII-lea. Considerarea calităților secundare ca neobiective a generat idealismul subiectiv al epocii moderne.

Descartes nu a realizat astfel o filozofie a realității. El a dat numai o soluție crizei timpului său caracterizată prin opoziția ireconciliabilă - la acea vreme - între cercetarea științifică și credința religioasă.

Descartes a pus astfel în ecuație metafizică criza din momentul apariției filozofiei sale

\+ + +

www.arhivaexilului.ro

După dualismul cartezian ~~fixxxfix~~ cultura epocii moderne, cultură prin definiție științifică, a posedat încă două filozofii, două concepții despre alcătuirea universului.

Schema desfășurării imaginilor despre cosmos a culturii științifice create de Europa modernă este relativ simplă.

Din punct de vedere empiric, există - independent de orice interpretare metafizică - trei regnuri de fenomene -

- fenomenele materiale ale lumii anorganice
- fenomenele vieții (ființele vii) cu toate caracteristicile lor
- fenomenele sufletești, cunoscute numai prin introspecțiune.

Pe acest portativ existențial cu trei linii principale filozofiile care au urmat lui Descartes la conducerea lumii științifice a Europei moderne, s-au concretizat după cum urmează :

- Dualismul cartezian afirmase existența numai a două substanțe , redusese viața la materie, considerînd toate ființele vii ca simple mecanisme și menținuse spiritul ca o reminiscență religioasă.

- Materialismul mecanicist care i-a urmat a redus toate cele trei trepte ale existenței la o singură substanță, afirmînd că și fenomenele sufletești au la bază un mecanism al materiei.

- Vitalismul apărut recent, mută cezura carteziană dintre om și animale între viață și materie. Pentru el, planul vieții are o substanțialitate proprie. In schimb, continuă să creadă că spiritul este un epifenomen , un derivat al planurilor inferioare.(In cazul său al planului vieții).

Schematic, lucrurile se prezintă astfel :

	Dualism	Materialism	Vitalism
Spirit	o		
Viață			o
Materie	o	o	o

Cele trei filozofii care au dominat succesiv cultura științifică a Europei moderne au atribuit pe rînd substanțialitate : la început numai materiei ai spiritului, apoi exclusiv materiei și în final, - ca o contraofensivă a celei de a doua substanțe - materiei și planului vital.

www.arhivaexilului.ro

Evul Mediu ca şi culturile orientale au fost mai logice în interpretarea datelor universului. Pentru ele toate cele trei regnuri de fenomene posedau o substanţialitate proprie. Ele nu acceptau nici un fel de reducţionism între planurile existenţei. Sistemul lor filosofic s-ar putea denumi, după terminologia noastră modernă : un trialism.

Modul reducţionist de a înţelege lumea în care s-a complăcut Europa modernă a avut consecinţe etice şi sociale defavorabile.

Pe plan etic, dualismul a dus la un stil de viaţă lipsit de unitate, la o împărţire a omului între viaţa lui spirituală şi activitatea sa practică, a dus în final la un simulacru ipocrit de viaţă religioasă. După cum admirabil o subliniază Jacques Maritain, Evul Mediu avea simţul unităţii pierdute de noi.

Materialismul, nu este nevoie de multe explicaţii, a umplut lumea de copiile lui Ivan Karamazoff.

Vitalismul, vinovat şi el de negarea spiritului, şi neînţelegerea valorii unice a personalităţii umane care transcende elanul vital, a avut drept consecinţă etica nietzscheană.

Pe plan social, dualismul cartezian - după cum a înţeles-o încă din vremea sa ~~xxxxxxxx~~ Tocqueville - a generat democraţia modernă, ideologie ruptă între un ideal de origine pur creştină şi un mecanism electoral care-şi are sursele în principiile iluminismului ateu.

Materialismul este creatorul sistemelor sociale eşit de insistente în vremea noastră.

Vitalismul a fost filozofia incontestabilă a naţional-socialismului. El este vinovat de toate strîmbătăţile morale ale unui sistem politic care echivala pe om cu animalul.

Ca urmare, cele trei filozofii impuse lumii moderne de către dezvoltarea - de către momentul cercetării - ştiinţifice au generat pe rînd etici şi ideologii diferite.

Probabil că, din punct de vedere pur teoretic, echilibrul nu va putea fi reasumat fără o revenire la unitarul trialism al culturilor de altădată.

* * *

www.arhivaexilului.ro

Momentul crucial care a definit drumul ce trebuie să-l urmeze ştiinţa matematică a naturii a fost momentul cartezian.

Exemplul încurajator al astronomiei şi mai ales nivelul matematicilor timpului, au determinat alegerea soluţiei metafizice a atomismului corpuscular : spaţial, mecanic şi rigid.

Pentru matematica vremii care-şi făcuse ucenicia în calculul astronomiei, ipoteza cea mai comodă era existenţa unei structuri corpusculare şi solide a întregii naturi.

Din diferitele nivele ale realităţii, metafizica s-a oprit astfel obligatoriu pe nivelul corpusculului mecanic, considerat drept primordial (planul ultim al existenţei) şi atomic în sensul etimologic al cuvîntului.

Ştiinţa a devenit o astronomie generalizată. Universul microfizic a fost postulat ca un mecanism ceresc redus la scară.

Imboldit apoi de setea simplificatoare a unui anumit spirit pseudometafizic, postulatul comod al mecanicismului a degenerat în erorile lumii moderne.

Cu totul alta ar fi fost dezvoltarea gîndirii şi culturii europene, dacă de la început s-ar fi căutat obiectul matematic constitutiv al naturii, într-o entitate care nu poate fi definită corpuscular şi scapă şi intuiţiei noastre spaţiale. Alta ar fi fost dezvoltarea gîndirii şi ştiinţei moderne, dacă pornind de la idealul traset de Renaştere despre o ştiinţă a întregului univers, care să nu nege şi să nu ignoreze nimic, s-ar fi afirmat în locul corpusculului spaţial şi mecanic existenţa unei entităţi care putea alcătui în ultimă analiză fundamentul substanţial al tuturor planurilor de realitate.

Din nenorocire, alternativa corpusculară a avut de partea ei sprijinul comodităţii de gîndire şi al necesităţii metodologice ca cel puţin la început să simplificăm lucrurile cît mai mult posibil. Orice simplificare temporară comportă însă riscuri de a se uita că este vorba de o simplă metodă de moment şi a îngheţa astfel o ipoteză comodă într-o viziune metafizică. Mecanicismul originar al concepţiei moderne s-a transformat într-un sistem filosofic asupritor.

Linia Cusanus - Leibniz - Boscovici , care pornind de la misticismul medieval , a definit prin calcul infinitesi-

www.arhivaexilului.ro

mai obiectul matematic al întregii realităţi, coborînd astfel mult sub nivelul puerilului corpuscul mecanic şi spaţial, a rămas astfel pentru epoca modernă de pînă acum ca o simplă curiozitate filozofică, în praştia metafizicei şi ştiinţei oficiale.

Nu este însă poate departe momentul în care lumea va considera dimpotrivă linia declanşată de atomismul corpuscular al lui Descartes cu toate consecinţele ei , ca o deviere trecătoare a gîndirii omeneşti.

\+ + +

Una din cele mai spectaculare deformări ale gîndirii filozofice moderne, este concepţia că din ceva inferior poate deriva ceva superior ; concepţie care ar fi uimit prin aberaţia ei orice gînditor antic. Cei care gîndesc astfel - deşi sînt cei mai înverşunaţi adversari ai ipotezei miracolelor - recurg în fapt ei înşişi la un miracol.

Intr-adevăr, a considera că toate calităţile superioare ale spiritului există din eternitate şi că cele ale vieţii şi cele ale materiei derivă ~~xxx~~ printr-un proces de involuţie este o concepţie cît se poate de naturală.

A crede dimpotrivă că din ceva inferior derivă entităţi cu ~~xxxxxxxx~~ atribute superioare şi inexistente pînă atunci, înseamnă a postulezi un miracol, în sensul pejorativ al cuvîntului, în sensul de lucru care nu se poate întîmpla fiindcă contrazice cele mai elementare legi ale firii.

Inseamnă să crezi că totul în lume apare din nimic.

\+ + +

Această concepţie filozofică descrisă mai sus se poate asemui cu o baltă prin care trece carul societăţii europene tras de elita lui.

Elitele au fost acelea care în secolul al XVIII-lea s-au cufundat primele în această mocirlă intelectuală.

In mare majoritate a cazurilor ele sînt astăzi din nou pe teren ferm.

Carul meselor s-a împotmolit însă în mijlocul mocirlei, şi elitele luptă din răsputeri să-l tragă la mal.

\+ + +

Nimic nu caracterizează mai bine nivelul spiritual scăzut al epocii noastre decît faptul că pentru noi Pitagora înseamnă exclusiv teoria triunghiului dreptunghi.

\+ + +

www.arhivaexilului.ro

In prima ei încercare de menaştere, metafizica a lua o formă neîmplinită.

Vitalismul contemporan este o metafizică larvară.

El afirmă existenţa unei forţe transcendente. Nu este vorba însă de entităţile conturate ale gîndirii metafizice şi teologice anterioare ateismului modern. Pentru vitalism există forţe impersonale şi fluente . Este caracteristica fundamentală a oricărei filozofii de tranziţie, cu contururi flexibile ca un sistem matematic de coordonate moluace.

Vitalismul este cu atît mai periculos, cu cît îndrituieşte perfect imperativele machiavelice ale aventurierilor politici moderni. Justifică folosirea forţei ca expresie a elanului vital, fără însă să o tempereze printr-o adevărată cunoştiinţă metafizică , fără să o pună în slujba spiritualităţii.

* * *

Cea mai tragică perspectivă a vieţii o dă filozofia vitalistă.

Pentru materialist , viaţa nu are un tragism adînc, ci doar neplăceri pe care trebuie să cauţi să le înlături.

Pentru spiritualist, pentru omul care crede în pronia cerească perspectiva fundamentală nu poate fi decît înălţătoare. Orice suferinţă are un rol, totul în lume are un sens şi conduce către mîntuire.

Pentru vitalist însă, care este conştient de rolul creator al omului în viaţă, dar care nu are nici o idee de existenţa unei ordini providenţiale, toate stavilele întîmpinate pe calea realizării puterii lui creatoare, iau amploarea unui tragism fără seamăn, toate suferinţele apar ca inutile.

Intr-adevăr pentru perspectiva sa filozofică, dacă omul este împiedicat să-şi realizeze capacitatea sa creatoare, lumea apare lipsită de sens. Pierderea energiilor creatoare, nedreptăţile istorice sînt izvoare de durere fără leac.

Perspectiva tranzitorie a filozofiei vitaliste contemporane este un foc arzător în care conştiinţele profunde se purifică în vederea etapei metafizice ce va să vie.

* * *

Cînd elemente cu totul disparate aparţinînd unor discipline care nu au nimic comun între ele intră în rezonanţă, apare senzaţia descoperirii unui adevăr nou şi superior.

O nouă concepţie ştiinţifică despre lume se va impune prin concordanţa microfizicei, biologiei, parapsihologiei şi istoriei cunoştinţelor magice ale popoarelor.

www.arhivaexilului.ro

* * *

După cum am căutat să arătăm mai sus, oricare ar fi rezultatele de moment ale chimiei biologice, în această ştiinţă revine periodic punctul de vedere al lui Bergson sau al unui Hans Driesch.

De o parte ne apare ca o necesitate existenţa unei entităţi ~~xxiinţifice~~ specifice fenomenului vital. De altă parte însă, o asemenea entitate pentru a putea influenţa materia trebuie nespărat să aibă o natură tangenţială acesteia.

O logică elementară ne obligă astfel să anticipăm, îndrăznind să afirmăm că mai curînd sau mai tîrziu această entitate, înţeleasă ca un catalizator al cantităţii de materie ce formează un anumit corp viu, nu va putea scăpa arsenalului observaţiei ştiinţifice.

Ea va deveni un fapt experimental.

* * *

Pentru ca ştiinţa să-şi extindă domeniul de cercetare în păturile tangente materiei, este absolut necesar ca matematica să poată prinde în obiectivul ei obiecte cu totul noi.

Poate face matematica acest lucru ? Poate ea prinde în formulele sale obiecte cu naturi neîntîlnite pînă în prezent ?

Cartezianismul şi mecanica newtoniană ne-au deprins să credem că obiect matematic nu poate fi decît cel pur mecanic.

Ecuaţiile lui Maxwell ne-au dovedit însă că matematica poate "prinde" în obiectivul ei şi altceva decît corpusculul mecanic. Matematica poate exprima o structură.

Microfizica ne-a arătat apoi că matematica poate înţelege anumite realităţi profunde care nu pot fi exprimate intuitiv, care scapă comparării cu atributele macroexperienţei noastre obişnuite.

Matematica a dovedit astfel capacitatea de a transcende empiricul.

Dineînţela, că de la structura cîmpului elctromagnetic şi de la obiectul microfizicei, la înţelegerea esenţelor vitale este încă un drum lung.

Simpul fapt însă că matematica a putut depăşi obiectul intuitiv al mecanicii, dovedeşte că principial nimic nu se opune ca ea să prindă şi să exprime obiecte de naturi superioare.

Numai sub influenţa lui Bergson s-a crezut că planul vital scapă raţiunii. In realitate nimic mai raţional decît o esenţă vitală. In fond Platon a fost un raţionalist.

* * *

www.arhivaexilului.ro

Omenirea de mîine care va cunoaşte probabil structura polidimensională a universului, va rîde de ignoranţa noastră actuală, aşa cum cultura noastră ridiculizează concepţia anticilor despre caracterul de disc al pămîntului.

\+ + +

Toate anticipaţiile ştiinţifico-fantastice nu fac altceva decît să prelungească tangenta în punctul actual al civilizaţiei noastre materiale, să descrie o supracivilizaţie care va dezvolta la maximum invenţiile tehnice existente însă de astăzi.

Nimeni nu a încercat însă să schiţeze cum ar arăta o civilizaţie a viitorului care să cunoască şi să stăpînească legile planului vital aşa cum stăpînim noi astăzi materia.

O lume în care pînă şi un braţ amputat ar putea fi ~~xxxxxxxx~~ regenerat.

O lume în care ultravirusurile vor fi combătute distrugînd însăşi matca lor generatrice.

Medicina va duce lupta în lumea transcendentă a esenţelor formatoare.

\+ + +

Marile centre urbane au fost întotdeauna un fel de cloace maxime în care se amestecă toate neamurile. Din punct de vedere biologic , ele reprezintă o adevărată buisbeză de gene.

De cînd avem orizont istoric se constată că civilizaţiile urbane sînt recipienţi în care substanţa umană se descompune. Ele sînt mlaştinele în care apa limpede a izvoarelor iniţiale îşi pierde calităţile ca o apă stătută.

Totdeauna, pînă în epoca actuală, aceste civilizaţii au fost scoase din inerţia lor urbană de către aportul de sînge proaspăt din afară.

Istoricii deplîngeau cucerirea cutărei sau cutărei civilizaţii "de către barbari". In realitate aceste cuceriri reprezentau singura cale posibilă pentru a-i da din nou viaţă condiţia prealabilă a renaşterii ei.

Ce se va întîmpla însă cu noi astăzi, cînd fenomenul urbanizării a devenit universal, iar rezervorul de sînge proaspăt "barbar", a secat, sau în orice caz nu este în măsură să cucerească lumea noastră tehnică.?

www.arhivaexilului.ro

Dezurbanizarea și revitalizarea omenirii actuale este una din cele mai grele probleme pe care o lăsăm moștenire științei și culturii viitorului.

Dacă însă această cultură va fi o cultură a planului vital - așa cum noi sîntem azi o civilizație a materiei - ea va găsi în adevărurile științifice ale viitorului elementele unei autoregenerări, posibilitatea unei revitalizări genetice, fără aport de sînge din afară.

\+ + +

Am analizat principiile fundamentale ale antecedentelor culturii pe care o trăim : antichitatea greacă ca o indiscreție, prin care s-au apart ușile templelor și Evul Mediu ca o fază extremistă și intolerantă a primei realizări a creștinismului.

Am subliniat apoi trăsăturile fundamentale ale civilizației științifice care s-a construit de la Descartes încoace. Reforma a dat frîu liber unei înțelegeri greșite a libertății. Dualismul cartezian a pus bazele unei științe mecanice a naturii, promejînd-o în mod temporar de persecuția bisericii prin afirmarea ~~acelei~~ unei filozofii de compromis ~~pe care o reprezintă acest sistem~~.

Materialismul și vitalismul sînt cele două concepții despre lume care au succesat lui Descartes ~~în~~ în funcția de filozofii dominante ale culturii științifice contemporane.

In final, am căutat să anticipăm unele imagini optimiste despre posibilitatea culturii noastre științifice însăși de a depăși marasmul și contradicțiilor în care singură s-a încurcat.

De aci nu trebuie să tragem însă - pe planul filozofic asînc- consecințe pe un optimis pueril. Sufletește lucrurile sînt mult mai complicate. Criza timpului nostru își are rădăcinci anterioare lui Descartes și mecanicismului său.

In cele ce urmează vom căuta să definim aspectele dramatice ale crizei actuale și ale fazelor ce vor veni.

\+ + +

Nimic nu este mai tragic în destinul lumii moderne decît rolul nefast al unei facultăți pe care toată lumea o respectă.

Rolul tău, inteligență pur omenească !

www.arhivaexilului.ro

Tu care, prin dorinţa ta de independenţă, ai dezlănţuit intreaga noastră decădere, eşti sortită, oricât te-ai dezvolta, să nu poţi reînvia niciodată singură valorile pe care le-ai distrus.

Inteligenţa umană, ruptă de ansamblul facultăţilor sufletesti care lega în trecut pe om de cer, ne-a dăruit caricatura metafizică ce se numeşte astăzi "concepţia ştiinţifă despre lume".

Consecinţele se cunosc. Este inutil să mai insistăm asupra lor.

Este probabil însă că inteligenţa se va depăşi pe sine şi va ajunge în viitor la imagini mai adecvate despre lume, mai aproape de adevăr.

Aceasta însă va fi departe de a însemna o renaştere, în fond nu va vindeca nimic. Boala dezlănţuită de inteligenţă va trece în alt stadiu al dezvoltării sale.

Ateismul va fi înlocuit cu teosofia. În popor necredinţei îi va urma superstiţia.

Stă în destinul tragic al omului ca experienţei inteligenţei independente să fie consumată astfel pînă la capăt.

Atunci şi numai atunci, mila divină se va revărsa peste minţile rătăcite ale oamenilor şi echilibrul va reveni în cuget prin suflet.

\+ + +

A vorbi de spiritualitate omului contemporan, în care predomină intelectul, înseamnă să-l îmbrînceşti în teosofie. Pericolul teosofismului nu va dispărea decît atunci cînd în fiinţa omenească accentul va reveni pe inimă.

\+ + +

Există un paralelism impresionant între formele pe care le ia în ~~xxxxx~~ două domenii diferite ale culturii şi vieţii sociale procesul de descompunere determinat de către imprudenta dezvăluire a adevărurilor superioare la cei nechemaţi.

In viaţa morală cunoaşterea realităţilor de dincolo declanşează la cei incapabili să suporte un asemenea adevăr un tip nou de hedonism, mai periculos decît destrăbălarea atee. Un Ivan Karamazoff teozof este cave ai mai cumplit decît cinicul lui Dostoewski.

In artă, încercările abstracţioniste de a exprima un sens ascuns empiricului - încercări excepţional de valoroase la creatorii autentici - dau posibilitatea celor mici să-şi

www.arhivaexilului.ro

cazuflaze lipsa de talent sub apa-zisa nască a ezoterismului. Puţini ajung la un sens adevărat şi tot puţini sînt cei în măsură să distingă adevăratul talent de pătrundere de escrocherie. Iată paradisul înşelătoriei !

\+ + +

Mă tem de ezoterismul anticlerical şi anticrestin al teozofilor. Este expresia unei patimi ancestrale , reminiscenţă a urii vrăjitorilor medievali împotriva erarhiei constituite. Mă tem însă şi de atitudinea dogmatic exotorică a clarului catolic, care , pînă nu de mult, nega orice valoare spirituală a religiilor precreştine. Simplismul care nu vede în spiritul religios premergător creştinismului decît forme de idolatrie, nu ajută la scoaterea în evidenţă a valorii cu totul diferite a revelaţiei Mîntuitorului, ci furnizează argumente necredinţei.

Atît anticlericalismul teozofic, cît şi antiezoterismul clerical sînt inspirate de negura atee a ultimelor secole.

\+ + +

Care este explicaţia succesului teozofiei şi în general al doctrinelor care au adus în Europa elemente trunchiate din ideile şi practicile magice ale poparelor asiatice ?

Răspunsul pare a fi simplu .

Europa modernă prin simplificarea existenţială efectuată de către Descartes, a eliminat din obiectivul preocupărilor ei ştiinţifice lumea planului mediu, lumea esenţelor vitale. Dualismul cartezian , reducînd fiinţele vii la simple mecanisme ale materiei, a pierdut din obiectiv un sector vast de fapte ale universului şi prin aceasta a făcut imposibilă orice explicaţie raţională a legăturii dintre spirit şi materie.

Teozofismul, cu bagajul lui de cunoştinţe importate, a dat impresia că umple această lacună , a corespuns unei curiozităţi îndreptăţite într-un domeniu ignorat în mod sistematic de gîndirea raţională a Europei ultimelor secole.

Pentru Europa, această redescoperire a anumitor adevăruri de rangul doi, adevăruri proprii palmului vital, nu a fost însă lipsită de pericole. Entuziasmul superstiţios stîrnit de valabilitatea teoriilor filozofice ale Asiei în ceea ce priveşte planul esenţelor vitale, a dus la concluzia pripită că şi în cazul principiilor fundamentale ale filozofiei spirituale Asia este înaintea noastră.

www.arhivaexilului.ro

După ce timp de două secole Europa şi-a negat de pe poziţii atee spiritualitatea ei tradiţională, ea a ajuns în zilele noastre să şi-o nege în numele unei spiritualităţi din afară, în numele unei spiritualităţi străine . Mai întîi, ne-am obişnuit să uităm că avem o filozofie spirituală fără asemuire de adîncă. Era natural deci să ne extaziem în faţa primei spiritualităţi străine care ni s-a prezentat după două secole de amnezie.

Ateismul a deschis calea teozofiei.

Să recapitulăm deci :

Dualismul cartezian ucigînd filozofia planului vital, a justificat importul de elemente asiatice efectuat de toate curentele teozofice.

Mecanicismul ateu eliminînd apoi si bruma de spiritualitate pătrată în cadrul dualismului lui Descartes, a dus la o amnezie totală în ceea ce priveşte ~~xxxxxxxxx~~ tradiţiile spirituale ale Europei şi a deschis astfel calea interpretării false, că adevărata cultură spirituală îşi are unicul izvor în Asia.

Nu am inimic împotrivă ca să ne ajutăm de exoterismul asiatic pentru a înţelege si reactualiza anumite adevăruri de rangul doi, adevăruri proprii planului vital.

In ceea ce priveşte însă principiile spirituale fundamentale, nu avem nevoie să mergem la vecini.

Comparaţi orice religie asiatică cu modul cum înţelege creştinismul raportul între om şi Dumnezeu .

Niciodată cultura umană nu a atins această culme .

\+ * \+

După etapa actuală de negare a oricărei puteri transcendente, vom trăi o nouă fază în care lumea forţelor de deasupra va deveni în punctul ei de tangentă cu materia, o certitudine raţională constrîngătoare.

Aceasta nu va însemna însă o vindecare a rănilor produse de necredinţa ultimelor secole, o reconstituire a ceea ce s-a dărămînat în om în ultima vreme. Dimpotrivă, o asemenea certitudine va însemna o nouă încercare , va fi sursa unor suferinţe si mai mari. Întunericul ateismului ni se va părea o încercare uşoară pe lîngă anarhia teozofică care va naşte din afirmarea constrîngătoare a transcendentului.

Necredinţa va fi înlocuită cu superstiţia.

www.arhivaexilului.ro

Cerul va cădea asupra pământului.

Omul se va abate în ghiarele zămislirii şi ale fricii.

Necreştinismul va reveni în acţiune generală atât în forme de superstiţioasă, cât şi în forme de diabolică, a totputerniciei, a celor aleşi care nu se tem de ce va fi după moarte, deoarece ştiu, sau cred că ştiu, prea multe. Hedonismul justificat de cunoştinţe terestre este mult mai periculos decât cele determinat de necunoştinţe cătră lumea de dincolo.

Cartezianismo existenţei forţelor de care ne expune pe noi şi fără protecţia acţiunii casnice a unor adevăruri care în trecut au fost întotdeauna filtrate de fabuloşie exoterică a religiilor.

Aceasta nu trebuie însă să ne facă să nu dorim şi să întreţinem procesul trecerii culturii noastre ştiinţifice de la forma actuală de pură ascuţire la cea ulterioară de înţelegere raţională. Repet că este necesar ca dreptei inteligenţei umane să îşi crească până la capăt. Este necesar să devie evidentă minţii să inteligenţe singură - chiar depănându-se pe ea însăşi - în loc să ne mistuiască, ne arunce mai rău.

În acel moment va apărea drept singură cale de salvare posibilă atitudinea creştină a inimii curate.

Se poate spune chiar, că numai atunci se va înţelege rostul salvaţiei fără procedeele indicate de creştinism.

Orice religie are bună pentru a face faţă problemelor umane şi suferinţelor din trecut (boli, războaie etc.), inclusiv problemelor puse omului de epoca noastră atee.

Numai creştinismul va fi în măsură să arate o cale salvatoare omului, unei epoci în care vor pândi permanent pericolele unei înţelegeri abstracte, intelectualizate a universului spiritual.

* * *

Orice întrezărire a viitorului de către mintea omenească are întotdeauna caracterul unei frescе egiptene fără perspectivă.

Diversele momente ce vor veni se preiniţă pe acelaşi plan. Anticipatorul este astfel ca şi copilul mic care lipeşte cu semnele de distanţă, întinde mâna să apuce luna.

El nu distinge exact ce ne va întâmpla mâine de ce ne va întâmpla peste un secol.

De aceea viziunerii greşesc totdeauna în acţiune.

Şi Dimitrie Cantemir a fost un vizionar.

* * *

www.arhivaexilului.ro

In fond care este problema destinului istoric al omenirii ?

Aşa cum bine a văzut Sorokin nici un factor nu a privilegiat. Nu putem acuza deci o anumită categorie de cauze , materiale sau spirituale, de efectele produse asupra celorlalte. Istoria poate fi studiată ca o ecuaţie matematică alegînd pe rînd unul din parametrii ca variabilă a funcţiunii.

Adevărul metafizic este că atît modificările psihologice cît şi cele materiale ale lumii moderne au la bază o prefacere de adîncuri.

Incepînd din secolul al XIV-lea, omenirea a intrat în penumbra si apoi în umbra legăturii spirituale cu cerul. Bazele raportului reciproc cu transcendentul s-au întrerupt.

Optimismul ne obligă să sperăm că am atins punctul cel mai de jos al acestui proces.

Oricare va fi însă momentul propriu al acestui tiefpunct stă în firea lucrurilor să ieşim din umbra metafizică actuală.

Care este în aceste condiţii datoria omului de cultură şi omului de stat ? Ce trebuie să faci dacă ştii că valorile umane nu sînt sortite unei morţi definitive, ci numai unui leşin ; dacă eşti convins că traversăm o simplă perioadă de eclipsă ?

Trebuie să încerci cu preţul oricărui efort să conservi cît mai mult din trecut pentru a sări prezentul şi a ajunge cu sacul de valori în lumea viitorului. Trebuie să nu permiţi ca firul trecutului să se rupă complet, trebuie să încerci să-l înnozi cu viitorul.

Intr-un cuvînt, trebuie să fii un Noe al valorilor amenințate de potopul fotelor destructive ale lumii contemporane.

In faţa potopului, lui Noe nu i-ar fi venit însă ideea unui Aggiornamento cu fortele dezlănţuite ale naturii.

Noe a salvat animalele fără a se închina la furtună.

Maritain are dreptate să nu îngenunchiem în faţa lumii.

* * *

Cu cele de mai sus, încheiem partea istorică a expunerii noastre.

Concluzia noastră a fost dublă ;

Salvarea din impasul în care ne-a adus hipertrofia inteligenţei , salvarea din teozofismul care reprezintă ultima

www.arhivaexilului.ro

nă cocire a acestei inteligenţe , este adevărata atitudine creştină, Atunci şi numai atunci, creştinismul îşi va spune cuvîntul său istoric .

Pentru omul contemporan , soluţia nu este decît aceea de a conserva şi salva cu grije valorile spirituale ale trecutului pînă în momentul în care pronia cerească se va îndura de umila sa creatură.

* * *

Trecem acum la unele elemente disparate :

A sosit momentul să restabilim cuvintele care în ultimele secole au suferit o degradare permanentă :

Religie

- Sens modern : ansamblul activităţilor umane izvorîte din teama poporului si necistea preoţilor.

- Sens originar : ansamblul activităţilor umane care sub impulsul revelaţiei leagă pe om de forţele transcendente.

Credinţe

- Sens modern : acceptarea supusă a unor anumite teze fără a cerceta si raţiona.

- Sens originar : devotarea faţă de un ideal a intregii fiinţe a omului, transfigurarea sa sufletească în ansamblu.

Fidelitatea

- Sens modern : convenţie bilaterală între un om slab şi unul tare, care durează atîta timp cît calculul care i-a stat la bază rămîne valabil.

Sens originar : legătură sufletească adîncă şi indestructibilă dintre doi oameni.

* * *

Sarcina elitelor a fost întotdeauna aceea de a sugera poporului realităţile transcendente , inexprimabile, în imagini adecuate înţelegerii lui.

Popoarele vechi, ca şi primitivii de azi, aveau accentul pe nicului lor, axat pe raporturile dintre oameni, nimic nu era mai bine înţeles de către ei decît gradul de rudenie, oricît de complicat ar fi fost.

Ca urmare, mitologia care adresîndu-li-se lor încerca să le sugereze lumea de dincolo, a trebuit să fie cu necesitate o mitologie antropomorfă.

Lumea noastră contemporană are dimpotrivă mentalitatea fixată asupra fenomenului mecanic. Nimic nu înţelege mai bine omul actual decît un raport mecanic dintre lucruri.

www.arhivaexilului.ro

Ca urmare, orice metafizică elaborată în zilele noastre și destinată să facă pe omul contemporan să înțeleagă lumea de dincolo va trebui să se folosească neapărat de metafore mecanomorfe.

\+ + +

Deosebirea fundamentală dintre valorile materiale și cele spirituale constă în faptul că cele dintîi o dată dobîndite, pot fi conservate fără greutate, pe cînd cele de al doilea, pentru a fi păstrate necesită un efort permanent, egal cu cel depus la obținerea lor.

O valoare spirituală nu se poate depune la CEC.

Un anumit nivel de spiritualitate o dată dobîndit impune un efort constant pentru a nu decădea.

Dragostea unei ființe dorite o dată obținută, necesită o continuă luptă pentru a nu o pierde.

Libertatea unui popor , rod al unei lupte seculare, te obligă după ce ai cucerit-o să lupți în continuare pentru a o păstra.

\+ + +

Cîteva cuvinte despre plastică .

Revolta modernă împotriva menașterii este deplin îndreptățită.

Epoca plasticei "material didactic pentru lecții de anatomie(sau cum o numea Brîncuși "arta biftec") este definitiv apusă.

Inițiatorii ~~xxxxxxxx~~ curentului esențelor au fost fără îndoială geniali , au avut rădăcini într-o inspirație autentică.

Inșiși falsificatorii care au urmat probează existența autenticității inițiale, căci aci ca și în parapsihologie, nu există monedă falsă fără un original autentic.

Din nenorocire însă, o artă care frizează ezoterismul manifestată într-o epocă dominată de demos, într-o cultură fără criterii sigure de selecție a valorilor transcedebte, a dus în mod inevitabil la invazia șarlataniei și snobismului.

In marină există tradiția uceniciei pe corabia cu pînze. Pînă și căpitanul de submarin atomic trebuie să înceapă prin a se cățăra pe catarguri.

Claritatea se apune că este bunăcredință a filozofului.

Care nu ar fi justificată încercarea bunăcredințe a plasticienilor abstracți printr-o ucenicie în stilul Menașterii

\+ + +

www.arhivaexilului.ro

Cea mai mare răspundere în stabilirea stilului unei epoci nu o au nici literații nici artiștii, ci arhitecții. Ei pot fie ridica pe culmi personalitatea unui popor și a unei culturi, fie a face operă destructivă de anihilare mecanică a specificului națiunii respective.

Azi, ca niciodată în trecut, sarcina lor este covîrșitoare. Se pune problema satisfacerii tuturor nevoilor activității moderne, fără adoptarea automată a unui stil străin. Trebuie evitat atît copierea mecanică a stilurilor din import (spre exemplu, năpăstuita localitate balneară a României dinainte de război : Bangalia), cît și naționalizarea forțată (spre exemplu Vila Minovici sau întreaga operă a lui Petre Antonescu.

Soluția constă ca totdeauna prin așezarea într-o perspectivă superioară, creatoare, care să asimileze în mod organic elementele străine, desăvîrșind astfel o formă nouă, fără însă a se depărta de specificul sufletului național.

Stilul artistic este un fenomen vital și în consecință se supune aceloraşi legi ca și createrea și modificarea formelor vieții. Un aport redus și picurat de sînge străin transformă organic forma vie, este asimilat în mod creator de către ea, fără a o denatura. Un aport masiv însă, o anihilează.

In această ordine de idei, arhitecții noștri ar putea să ia un bun exemplu de la țăranii din Breaza. Casele lor cele noi reprezintă o asimilare organică a influenței vilelor moderne construite în stil elvețian. Elementele noi sînt primite într-un grad așa de bine măsurat, încît nu alterează cu nimic personalitatea proprie a stilului românesc subcarpatic, ci dimpotrivă o desăvîrșește.

Se dovedește încă o dată că sufletul țăranului este cel mai bun catalizator care asimilînd influențele străine, le transformă în mod creator.

* * *

Esența tragediei grecești constă în permanența legăturii cu cerul , în intervenția continuă a zeilor în viața oamenilor.

Tragedia clasică franceză a reactualizat numai forma tragediei antice.

Spiritul ei a fost renăscut în epoca modernă exclusiv de drama Shakespeareană

Măreția geniului lui Shakespeare, constă în modul cum a știut să descrie prezența permanentă a transcendentului în viața muritorilor.

www.arhivaexilului.ro

In interpretarea lui Shakespeare lumii noastre actuale, atee si materialiste, îi rămîn astfel numai două alternative posibile, de altfel la fel de ridicole :

Ori acest genin era de fapt un naiv care credea în fantome .

Ori elementul chaia al operii sale , fără de care intriga si tragismul ei nu mai are absolut nici un sens, era în realitate un beam .

+ + +

"Hoţii" lui Schiller este o dramă profetică.

In ea apar prefigurate cele două tipuri de agitatori care au dominat viaţa politică a veacului nostru, cel de dreapta si cel de stînga.

+ + +

Cum vreţi să-l înţelegeţi pe Don Quichote cînd noi toţi azi, toată omenirea actuală sîntea urmaşii lui Sancho Pancha.

+ + +

Iubesc spiritul francez.

El mi-a arătat ce înseamnă adevărata obiectivitate. Nu obiectivitatea abstractă, postulată de stiinţele aride,ci obiectivitatea caldă, plină de suflet.

Fustel de Coulanges, care împărtăşea filozofia secolului al XIX-lea m-a făcut totuşi să înţeleg ce a însemnat religia pentru Romani .

Lamartine , care nu era desprins de mentalitatea revoluţiei franceze, mi-a deschis ochii despre ceea ce a fost într-adevăr această revoluţie .

+ + +

Charles Peguy spunea că speranţa este o virtute care miră pe Dumnezei însuşi.

Joseph de Maistre spunea că Volteire miră viciul însuşi.

Cele două aprecieri se găsesc într-o simetrie perfectă

Speranţa cu sfîrşitul speranţelor.

Increderea nedescurajată, care depăşeşte însăşi credinţa si dragostea, cu neîncrederea ironică în posibilitatea sinceră a virtuţilor omeneşti .

+ + +

www.arhivaexilului.ro

Ironia ca atare nu are o valoare proprie pentru care merită să fie cultivată ca scop în sine.

Ironia nu este acumabilă decît atunci cînd contribuie la sublinierea unui adevăr, la revelarea unor fațete adînci care altfel ar fi fost neînțelese.

Ea devine însă o adevărată crimă atunci cînd slujește erorii.

De la Voltaire încoace s-a văzut ce imensă forță poate ea avea pentru a masca adevărul.

Atingem aci un punct care nu a fost totdeauna bine înțeles.

Talentul, ca atare, nu este o garanție a veracității tezelor pledate. Frumusețea literară a unei expuneri nu este un indiciu fără greș despre adevărul celor susținute.

Timp de peste două secole, o anumită literatură a pledat cu mare risipă de talent pentru anumite teze filozofice și sociale asupra adevărului cărora există serioase temeiuri de îndoială.

* + +

Folclorul este expresia unui suflet popular constituit.

El apare astfel numai acolo unde vremea a îngroșat contururile realității vii ale sufletului colectiv.

De aceea folclorul izvorăște numai de la țară, unde timpul și-a depus nestingherit sedimentele sale.

~~Gansonetta~~ Chansonnetta parisiană este o excepție, care confirmă regula.

Ea reprezintă un caz evident de folclor ~~uman~~ urban

Explicația o găsim în însăși vechimea sufletului popular aglomerat în creusetul Parisului.

* + +

Din toată civilizația modernă, circumstanțe atenuate are numai automobilul.

El este singurul produs al acestei civilizații care te ajută să evadezi din ea.

* + +

Ea încheiat și cele cîteva elemente disparate. ~~Xxxxxx~~

In cele ce urmează, vom încerca să pregătim terenul pentru capitolul care va veni.

* + +

www.arhivaexilului.ro

In secolul nostru, gînditorul perseverent trece de la materialism la teozofie, de la teozofie la guenonism și în fine de la guenonism la creștinism.

Ce este materialismul ?

Este acea concepție despre lume care crede că superiorul poate deriva din inferior, este o metafizică al cărui principiu de bază constă în negarea transcendentului sub orice formă.

Ce este teozofismul ?

Este filozofia acelora care constrînsi de evidența atîrtor fapte pe care științe actuală nu le poate explica, recunosc existența transcendentului. Încă dependenți însă de mentalitatea materialistă, ei își imaginează acest transcendent într-un mod aproape material și evoluționist. Ce este așa dar teozofia ? Este ceea ce ar fi putut înțelege Haeckel din filozofia orientului.

Ce este guenonismul ?

Este realizabilitatea orientului. Este reacția împotriva erorilor teozofice. Este cea mai adîncă înțelegere la care occidentul a putut ajunge în aforțarea sa de a pătrunde filozofia orientului. In locul imaginilor materiale ale transcendentului, apare sugerarea naturii incomparabile a spiritualității. In locul evoluționismului vulgar, apare unicitatea și măreția experienței umane.

Ce este creștinismul ?

Noi europenii ar fi trebuit să o știm, dar am uitat-o de mult. Este înțelegerea lumii ca o dramă unică cu două momente cruciale : Căderea omului și apoi mîntuirea lui prin sacrificiul și învierea Logosului însuși.

Este remarcabil cum Guénon se eliberează de evoluționismul ciclilor al teozofiei, în ceea ce privește destinul vieții omului. Pentru el experiența terestră este unică, ea nu permite reîntoarceri ; există stadii diferite dar ele nu mai pot fi terestre. Cel mai mare cunoscător al orientului ne dezbară astfel de metempsihoză.

Este însă neîndoielnic că Guénon a rămas teozof în ceea ce privește istoria cosmosului, totul se explică prin legea ciclului, pămîntul repetă în spirală momentele luminoase și cele întunecoase ale unor epoci de mult apuse. Guénon rămîne teozof în ceea ce privește aprecierea persoanei mîntuitorului. Un singur pas ar mai fi trebuit să îndeplinească

www.arhivaexilului.ro

pentru a vedea că după cum viața omului este o dramă cu un moment crucial care nu se mai repetă : existența terestră; tot așa și istoria cosmosului este o dramă cu un punct de maximă intensitate fără precedent și fără posibilitate de a se repeta : Încarnarea Verbului .

Desprinderea teozofilor de ateismul secolului al XIX-lea este istoricește meritoria.

Depășirea teozofiei de către Guénon reprezintă un efort cu atît mai de apreciat .

Generației noastre îi revine sarcina de a face ultimul pas: Depășirea lui Guénon prin creștinism.

Trebuie însă precizat că perspectiva istorică a creștinismului nu o distruge pe cea guenonistă, ci numai o completează. Există într-adevăr cicluri de întunecare și de luminare. Momentul ales pentru Încarnarea Logosului a trebuit să țină seama de această lege cosmică, așa cum a trebuit să ție seamă de noapte și de zi, de iarnă și de vară. Mîntuitorul s-a făcut om la solstițiul de iarnă al anului solar. Aceasta simbolizează și momentul ales față de ciclul spiritual. Mîntuitorul a coborît printre noi puțin înaintea punctului celui mai de jos din actualul ciclu de întunecare.

Așa se explică contradicția aparentă dintre momentul salvării și regresul evident din ultimele secole. Pentru a folosi o comparație mecanomorfă , lucrurile s-au petrecut ca și într-un motor cu explozie : scînteia s-a produs cu avans față de momentul maximei compresiuni. Trăim în prezent ultima fază a compresiei după care va urma revenirea și destinderea desăvîrșită.

\+ \+ \+

Pozitivismul conține și adevăr și eroare.

Este adevărat că a existat o epocă teologică, adică în sensul lui Compte o perioadă mitologică, în care fenomenele naturale se explicau prin analogie cu imaginea antropomorfă.

Este adevărat că a urmat apoi o epocă metafizică,adică o perioadă în care fenomenele naturale au fost explicate prin reduceri la imagini intuitive,la calități împrumutate experienței comune.

Este de asemenea adevărat că scopul științei trebuie să fie stabilirea relațiilor matematice dintre fenomene, independent de orice imagini intuitive. Concepția corpusculului solid este în microfizică o concepție metafizică în sensul pozitivist al cuvîntului, se folosește de o imagine împrumutată

www.arhivaexilului.ro

macroexperienței noastre, care nu poate exprima adevărata natură a obiectului.

Nu este însă adevărat că teologia se rezumă la o mitologie antropomorfă, așa cum o concepea pozitivismul.

Nu este adevărat că ea este depășită. Problema raportului dintre om și Dumnezeu va fi mereu actuală, din ce în ce mai actuală.

Nu este adevărat că metafizica se rezumă la o explicație a fenomenelor. Nu este adevărat deci că în accepția ei corectă de concepție generală despre cosmos, metafizica este depășită. Ea este mai necesară ca oricînd.

Cu cît știința pozitivă a raporturilor matematice va evolua mai mult, cu atît se va postula existența unor factori invizibili, va duce la lărgiri de orizont ce vor da un nou impuls metafizicii.

În zilele noastre, orice gînditor - să ne gîndim ca exemplu la Bergson - parcurge în sens invers etapele lui Auguste Comte : de la știința pozitivă trece la metafizică, de la metafizică se ridică la teologie

* * *

www.arhivaexilului.ro

CAPITOLUL VIII

TEOLOGIA, FAZA MATURA A METAFIZICII

Toate marile religii universale au avut un profet căruia i s-a arătat Dumnezeu şi care apoi a pornit la convertirea poporului.

Moise, Buda şi Mahomed la un anumit moment au avut o inspiraţie divină care le-a schimbat brusc viaţa şi i-a determinat să propovăduiască adevărurile primite.

Pentru creştinism, rolul acesta a fost întruchipat de Sfîntul Pavel. Şi el a primit la un moment dat inspiraţia divină sub forma unei viziuni clare. Şi el şi-a schimbat viaţa în urma acestei viziuni şi a început să propovăduiască.

Asemănarea dintre Moise, Buda, Sfîntul Pavel şi Mahomed este izbitoare.

Sfîntul Pavel este profetul creştinismului.

Tocmai această asemănare dintre Sfîntul Pavel şi ceilalţi profeţi întemeietori de noi religii scoate în relief poziţia unică în istorie a Mîntuitorului.

Teoria teozofică care vede în Isus un iniţiat ca şi ceilalţi întemeietori de religii este o impietate mai mare decît ateismul însuşi .

\+ * +

Nu vreţi să credeţi în existenţa cerului din cauza răului din lume ?

Omeneşte această atitudine este explicabilă. Îţi trebuie foarte multă înţelegere teologică ca să o poţi depăşi.

Celor care judecă însă astfel, le voi întoarce argumentul. Le voi pune următoarea întrebare :

Oare suma răutăţii oamenilor poate explica tot răul din lume ?

Oare pentru a înţelege acest rău, nu simţi nevoia unui factor exterior care nu provine de la oameni ?

A atribui totul omului singur înseamnă într-adevăr, prin raport cu tragediile pe care le-a trăit lumea contemporană , să-l măguleşti excesiv în capacitatea sa diabolică.

O dată recunoscută însă necesitatea existenţei unui factor exterior care depăşeşte suma răutăţii indivizilor umani, întrebarea ia alt aspect. Nu se poate contesta că pe pămînt

www.arhivaexilului.ro

există ai o serie de fapte care dovedesc că totuşi binele se poate realiza.

In aceste condiţii se deschide astfel o altă problemă:

Cum poate acest factor al răului permite manifestarea binelui, ca forţă superioară lui îl obligă la aceasta ?

Recunosc că am achiţat un argument de scandal, la care teologii apologeţi ai trecutului nu s-au gîndit niciodată.

Ei nu au trăit însă epoca noastră.

<u>In vremea noastră, lumea este un argument pentru existenţa diavolului.</u>

<u>La rîndul ei, lumea împreună cu diavolul, este un argument pentru existenţa lui Dumnezeu.</u>

\+ + +

Răul omenesc înseamnă scăparea planurilor inferioare de sub stăpînirea catalizatoare a celor superioare, înseamnă, spre exemplu, domnia pasiunilor în sufletul omului.

Prin această anarhie a elementelor inferioare, procesul de reabsorbire calitativă a manifestării de către cer nu se mai îndeplineşte.

Acest rău, pur omenesc, este însă numai slăbiciune, este lipsa binelui.

Răul, ca acţiune intenţionată, răul creator, este ceva mult mai adînc.

A spune că este efectul libertăţii umane, nu este o explicaţie suficientă.

Răul intenţionat este o direcţie cosmică contrară voinţei divine, direcţie pe care libertatea singură nu o poate explica.

Pentru ca omul liber să aleagă altă cale decît cea dumnezeiască, permanent prezentă în faţa ochilor lui, trebuie ca "altcineva" să i-o indice.

Răul intenţionat nu se poate explica decît prin existenţa unui alt centru cosmic de atracţie , antagonist divinităţii, centru care vrea răul, pentru că el este opus binelui, adică opus acelei căi care îndrumă pe om către divinitate.

Sursa răului este libertatea înşelată de diavol. Libertatea fără şarpe nu ar fi dus la izgonirea din paradis.

Care este atunci origina diavolului ? Cred că aici are dreptate Lucian Blaga.

Existenţa unei fiinţe spirituale de mari dimensiuni

www.arhivaexilului.ro

comportă prin sine însuşi riscul ca ea să încerce să devină un centru autonom. Spiritualitatea este prin origine unitară şi centrală. Ca urmare, ea este totdeauna tentată să confunde realizarea adevăratei unităţi prin recontopire cu sursa si tiparul din care provine, cu falsa unitate a accentuării contururilor proprii; să confunde, cu alte cuvinte, reunificarea în original cu întărirea copiei.

Si la om demonismul începe prin egocentrism, prin dorinţa de a fi independent. Spre deosebire însă de diavol, la om această tendinţă ar fi puţin periculoasă, deoarece dimensiunile sale ~~puţin~~ reduse nu îi pot permite rezistenţa faţă de atracţie divină. Ea devine periculoasă însă numai datorită existenţei unui centru antagonist de atracţie, care face ca "independenţii" să devină slujitorii "celuilalt".

Te desprinzi de divinitate, plutesti o clipă independent ca între două ape, ca atomii liberi în microsecunda unei reacţii chimice şi apoi te prăvăleşti către un nou centru de atracţie care, profitînd de aşa-zisa ta independenţă, te înrobeşte.

\+ + +

Răul vine aşadar din dedublarea spiritualităţii, ~~xix~~ cu alte cuvinte din extensiunea manifestării însăşi. Răul este manifestarea.

Ajungem astfel în ultima analiză la următoarea antinomie asupra divinităţii :

- ori divinitatea în mod liber doreşte manifestarea ca o stare care reprezintă o decădere din perfecţiune,
- ori Dumnezeu este supus unor legi care îl obligă să creeze manifestarea.

Adevărul este însă cu totul altul.

Se ştie că există :

- manifestarea care se împarte în :
  - lumea vizibilă, raţională si intuitivă
  - lumea nevăzută, raţională dar de neintuit,
- deasupra manifestării, lumea principiilor care scăp nu numai determinărilor noastre intuitive, ci şi celor raţionale .

Manifestarea invizibilă, partea care depăşeşte lumea noastră empirică, este explicabilă raţional, dar scapă intuiţiei noastre, întemeiată pe elemente împrumutate din lumea macroexperienţei. Orice încercare de a o asemui unui

www.arhivaexilului.ro

obiect intuitiv ne duce la ceea ce am putea numi antinomii ale intuiţiei.

Obiectul microfizic face parte din manifestarea invizibilă, prin el pătrundem în acest domeniu superior al manifestării. De aceea el este explicabil raţional, matematic. Intuitiv însă, el ne duce la antinomie undei si a corpusculului, imagini care se contrazic.

Lumea principiilor nemanifestate este nu numai neintuibilă, ci şi neinteligibilă. Ca urmare, orice încercare de a o înţelege, duce la antinomii ale raţiunii, la teza contradictorii.

Adevărata natură a lumii principiilor nemanifestate este deasupra acestor teze.

Raţiunea este tot atît de neputincioasă în această lume a principiilor, pe cît este de incapabilă intuiţia să ne dea o imagine despre lumea manifestării invizibile din care face parte si nivelul microfizic.

* * *

Există o contradicţie aparentă între teza care susţine că centralismul existenţial al divinităţii este binele suprem al universului şi aceea care afirmă că el este origina decăderii individuale determinînd egocentrismul.

Această contradicţie se explică prin natura fundamental paradoxală a oricărei conştiinţe manifestate.

Natura conştiinţei este unicitatea si centralitatea, cu alte cuvinte non-manifestarea, existenţa înainte de orice diversificare.

O conştiinţă desprinsă de centrul universului este o contradicţie în sine, reprezintă contradicţia proprie a manifestării însăşi.

Ca urmare, conştiinţa nu-şi poate găsi adevărata unitate decît evitînd egocentrismul individual şi revenind la matca formativă din care provine.

Prin contopire cu această matcă, nu se dizolvă personalitatea, ci se întăresc contururile. In fenomenul unirii numai corpurile materiale se dizolvă, îşi pierd caracterele lor proprii ; spiritualităţile se suprapun în mod sintetic, creator.

De fiecare dată în care o conştiinţă individuală revine la Dumnezeu, ei impresia că se trage din nou cu creionul pe conturul ideii umane.

* * *

www.arhivaexilului.ro

Legile planurilor diferă.

Cele ale planurilor mai apropiate se asemănă însă mai mult între ele decît cele ale planurilor mai îndepărtate.

Folosirea analogiei pentru a exprima legile planurilor transcendente trebuie să țină seama de această proporționalitate de similitudine cu distanța pe verticală cosmică.

Ca urmare, problema morală a raportului omului cu divinitatea nu trebuie comparată cu elemente ale vieții noastre materiale, împrumutate din exemple sociale sau juridice care au un caracter aproape mecanic. Ea trebuie apropiată mai curînd de legile biologice ale planului vital.

Există desigur o analogie de adîncuri între problema eficacității faptelor care ne duc la mîntuire și problema capacității mediului de a influența germenele (în accepția teoriei lui Weissmann), și a transforma astfel speciile.

Pot oare faptele să facă pe om mai bun ? Îl pot justifica în fața lui Dumnezeu ?

Mediul poate influența specia în adîncul ei genetic , îi poate oare schimba caracterele permanente ?

Soluțiile celor două probleme sînt analoge:

Mediul biologic nu creează nimic, nu poate explica transformarea speciilor. Fondul nu se modifică din afară. Modificările speciilor nu pot surveni decît prin răscolirea spontană a adîncurilor lor genetice .

Aceasta ne face să înțelegem acum mai bine teoria predestinării.

Faptele bune ca atare nu pot schimba fondul moral al omului, nu-l pot justifica în fața lui Dumnezeu. Mîntuirea umană nu poate veni decît printr-o transfigurare interioară.

Credința, speranța și dragostea, ca efect al harului, sînt mutațiuni ale sufletului.

* * *

Vreți să vă convingeți cît de antidivină este concepția justificării prin fapte ?

Gîndiți-vă cît de lipsite de virtute sînt aceste două afirmații pe care adesea omul le face :

- Sînt bun, nu am nimic ca să-mi reproșez, ca urmare voi fi sigur mîntuit .

- Sînt rău, nu pot nădăjdui mila divină și nici îndreptarea prin efort propriu, deci sînt iremediabil condamnat.

www.arhivaexilului.ro

Este un păcat tot atît de mare să crezi că poţi forţa mîna cerului sau să subestimezi puterea lui de iertare.

Dumnezeu nu este în cîntar mecanic. Legea după care judecă nu este deasupra lui.

\+ + +

Vrei să ştii dacă eşti sau nu ales ?

Vrei să ştii dacă te vei mîntui ?

Verifică dacă ai bucurie să faci binele ?

Dacă binele izvorăşte din tine cu spontaneitatea şi fericirea unui joc de copil, nu ai a te teme de teoria predestinării.

Dacă însă dimpotrivă îl înfăptuieşti cu sforţarea impusă de îndeplinirea unei teme aride, poţi avea îndoieli majore asupra destinului tău postum.

Faptele bune sînt astfel pentru om un aparat de autocontrol.

Cu cît le înfăptuieşti cu mai multă uşurinţă, cu atît ai o vocaţie mai mare pentru mîntuire.

\+ + +

Teoria predestinării indignează un anumit simţ juridic al omului.

Să nu reflectăm însă asupra celei mai adînci probleme a teologiei cu mentalitate de jurist.

Valoarea morală a oricărui individ pare a fi totdeauna a priorică, premergătoare confruntării cu viaţa.

Închipuiţi-vă o răspîntie chinuitoare într-o problemă sufletească adîncă. Aşezaţi în această cumpănă un om de mare valoare morală şi un altul slab.

Este greu de spus ce drum va apuca fiecare. Alegerea materială propriu-zisă reprezintă aspectul secundar al problemei.

Un lucru este însă sigur. Orice cale va fi aleasă, omul slab va alege din slăbiciune, crezînd că aceste este drumul minimului efort, iar omul puternic o va alege din tăria de caracter, socotind că-şi face datoria.

Rezultă clar că soluţia materială însăşi la care se opreşte unul şi altul nu are în sine nici o valoare morală. Importante sînt doar mobilele determinante. Ori, mobilele nu pot fi decît conforme firii apriorice a fiecărui om.

Ar părea că se impune următoarea concluzie : experienţa vieţii morale, fapta ca atare, nu îmbogăţeşte natura umană ci numai o dezvăluie.

www.arhivaexilului.ro

* * *

Cea mai chinuitoare problemă teologică a omului rămîne clasica antinomie : libertate sau predestinare.

- Dacă omul este liber, mîntuirea lui depinde de propriile sale fapte, ceea ce înseamnă că el poate forța mîna lui Dumnezeu. Concepția juridică a meritului, rău înțeleasă, duce la pelagism, la îngînfarea spirituală a omului.

- Dacă însă dimpotrivă, el depinde de atotputernicia harului, valoarea morală este apriorică expreineței vieții și în consecință faptele omului nu mai au nici o importanță pentru mîntuirea. Concepția peulină a predestinării, rău înțeleasă, duce la descurajare, la considerarea oricărui efort ca zadarnic.

Există poate o cale de a depăși această antinomie.

Intr-adevăr, fapta ca atare, nu este un "passe partout" bun de forțat ușile cerului. Cînd ea nu este îndeplinită din fire, ci în mod forțat, aproape în silă, nu numai că ea nu are nici o eficiență morală, dar este chiar nocivă sufletului. Fariseismul, ipocrizia și refularea sînt roadele culese.

Atunci însă cînd izvorăște din adîncul sufletului, fapta își are valoarea ei proprie.

Lucrurile se petrec ca și cum ea nu ar fi în acest caz o simplă dezvăluire de conținut, o actualizare a unui fond moral preexistent, nu ar avea, cu alte cuvinte, un caracter tautologic ca acela al raționamentelor care nu aduc nimic în plus față de ceea ce se știa dinainte.

Atunci cînd un potențial metafizic se manifestă în actualitate, cînd din germene devine faptă, se desfășoară ceva mai mult decît germenele însuși.

Aceasta este deosebirea fundamentală dintre realitățile materiale, la care nu există creație din nimic și cele spirituale care se supun altor legi. Pe plan metafizic, trecerea de la potență la actualitate nu se supune legii conservării energiei, ci apare cu un act creator care îmbogățește ființa, depășind caracteristicile inițiale și datele primordiale.

Faptele bune autentice par astfel a nu fi cu totul lipsite de influența a suprafirii. Intr-un anumit sens foarte adînc ele o îmbogățesc. Teologia ne spune că faptele pregătesc locașul în care trebuie să coboare harul dumnezeiesc. Omul își curăță propria lui casă pentru a găzdui pe Dumnezeu. Prin fapte bune, creatoare, omul modern se fixează "pe recepție", trece pe "audiția" harului .

www.arhivaexilului.ro

* * *

Greţia divină mîntuitoare, ~~prin~~ şi procesul creator al faptelor se găsesc într-o armonie prestabilită. Poziţia supratemporală a divinităţii face să nu existe contradicţie între preştiinţă şi predestinare, pe de o parte, şi desfăşurarea liberă a procesului creator al faptelor omeneşti, pe de altă parte.

Raportul dintre om şi Dumnezeu este astfel de o natură specială, fără asemuire în lumea experienţei noastre.

Ideea unei judecăţi după lege, ca şi aceea a unei judecăţi arbitrare, sînt în fapt metafore împrumutate vieţii social-juridice, metafore care însă în loc să ne clarifice realitatea transcendentă, ne-o ascund şi ne creează confuzii.

Aceste imagini omeneşti încadrează cu totul exterior natura inexprimabilă a raportului Dumnezeu - om. Se petrece un fenomen analog cu încercările intuitive de a prinde natura luminii prin compararea cu o undă sau cu un corpuscul.

* * *

<u>Există o analogie între crearea manifestării de către divinitatea şi îndeplinirea faptelor morale de către om.</u>

Manifestarea reprezintă faptele divnităţii .

Faptele morale sînt manifestarea omului.

Ca urmare, cele spuse mai sus cu privire la rolul creator al faptelor umane nu reprezintă oare o lumină, o palidă indicaţie asupra modului cum trebuie acceptată taina de nepătruns a manifestării !

Am văzut că dintr-un anumit punct de vedere, manifestarea ne apare ca sursă a răului.

Pe de altă parte, prin asemuire cu rolul creator al faptelor morale, ea poate fi considerată ca un act creator, care îmbogăţeşte existenţa.

Manifestarea este astfel şi o sărăcire , prin diversificare, dar şi o îmbogăţire, prin creare.

Prin manifestare, latenţa însăşi se îmbogăţeşte. Ea nu este o simplă actualizare de germen, care îşi revine apoi identic în sine, ci un act creator care aduce ceva în plus existenţei.

* * *

Păcatul originar este rodul libertăţii umane. El a fost însă preştiut de către providenţă, făcînd parte din planul ei nuniversal.

www.arhivaexilului.ro

Omul trebuie să coboare cît se poate de mult în manifestare, cît mai aproape de telurie, pentru a putea readuce - o dată cu ridicarea sa - şi planurile cele de mai jos.

Este exact acelaşi lucru cu păcatul celor care au răstignit pe Mîntuitorul.

Ei au fost desigur liberi .

Actul lor s-a încadrat însă în planul providenţial de sîntuire a omenirii prin jertfa Fiului lui Dumnezeu.

La nivelul unde nu mai există timp, nu există nici contrazicere între libertate şi preştiinţă.

\+ * +

un

Frumuseţea este justul criteriu de orientare ontologică.

Se pune deci întrebarea de ce creaţiile naturii sînt aşa de frumoase şi de ce lumea pe care omul şi-o făureşte singur este adesea atît de urîtă ?

Răspunsul este următorul :

Cele dintîi sînt creaţiile directe ale divinităţii, sînt ideile ei.

Cele de al doilea sînt create indirect, prin fiinţa umană căreia divinitatea i-a atribuit libertatea.

Prin aceasta, omul a devenit el însuşi creator. ~~xxxx~~

~~xx~~ Creaţiile omului sînt creaţii de a doua mînă ale divinităţii.

Urîţenia din lume îşi are astfel aceeaşi explicaţie ca şi răul moral : este rezultatul libertăţii umane.

Prin aceasta nu înseamnează însă că se diminuează divinitatea însăşi.

Aci găsim taina libertăţii.

Dacă omul ar fi transmis mai departe impulsul creator al divinităţii, fără nici un aport propriu, ci ca un simplu levier mecanic, ar fi creat cu siguranţă numai frumosul şi numai binele.

El nu ar fi fost însă fiinţa centrală a creaţiunii, posesoarea libertăţii.

Posibilitatea de a crea urîtul ca şi aceea de a face rău, este dovada locului unic pe care îl ocupă omul în univers, este dovada libertăţii sale.

\+ * +

Există un mare pericol care pîndeşte pe cel ce posedă conştiinţa valorii sale personale : convingerea că providenţa

www.arhivaexilului.ro

nu îl poate abandona pe plan material, credinţa copilărească că va fi apărat de toate pericolele, deoarece el reprezintă un instrument necesar acţiunii terestre a divinităţii.

Alături de păcatul spiritual al orgoliului, se adaugă şi calculul aronat al vieţii materiale însăşi.

Feriţi-vă de acest calcul.

Priviţi sfera biologică, priviţi istoria omenirii şi vă veţi convinge cu cîtă risipă de calitate guvernează providenţa lumea imanentă ; ce cantitate de germeni de valoare se pierde, ce multitudine de creatori nu ajung să-şi scrie sau să-şi desăvîrşească opera.

Concluzia se impune de la sine : providenţa nu cultivă decît o singură valoare umană. Ea risipeşte valorile muritoare, oricît de înalte ar fi ele, şi adună numai ceea ce ţine de adîncul permanent al sufletului, de acea tărie şi bunătate care vine din eternitate şi se păstrează pentru eternitate.

Talentul vostru, geniul vostru creator, nu reprezină astfel o poliţă de asigurare primită din cer. Poţi fi genial şi totuşi lovit în prima zi de front. Sprijinul cerului îl ai numai pentru sufletul tău, nu pentru învelişurile sale.

De aceea, feriţi-vă să vă pierdeţi acest suflet numai şi numai pentru orgoliul de a realiza aceste pături suprapuse, de a le desvîrşi creaţia.

Mult mai simplă şi mult mai dreaptă este viaţa spirituală a acelora a căror învelie de calităţi creatoare nu constituie un centru de frămîntare.

Încă o dată se adevereşte vorba Evangheliei : "Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor va fi împărăţia cerurilor".

* * *

Mult iubeşte cerul pe cei pe care îi pedepseşte imediat, pe cei la care răsplata aspră urmează ~~imediat~~ pe loc păcatului.

Aceştia nu acumulează răul şi nu trec pragul îndatoraţi.

Tragic este dimpotrivă destinul universal al conştiinţelor a căror viaţă a fost un şir neîntreupte de fapte nedrepte şi nepedepsite , un şir de succese criminal obţinute, fără ca nimic să vină să le pedepsească încă în lumea aceasta.

* * *

www.arhivaexilului.ro

Pe plan teologic, nenorocirile care ne lovesc sînt totdeauna spre binele destinului nostru general.

Este însă cutremurător faptul că aceste nenorociri vin totdeauna şi ca o pedeapsă, ca urmare a unui păcat.

Cu alte cuvinte, o lovitură dureroasă ne schimbă radical viaţa.

Caracterul ei providenţial ne apare însă mult mai târziu.

Lovitura se găseşte însă în armonie prestabilită şi cu faptele anterioare, cu îndeplinirea unui păcat.

Cum nu poţi crede că ai fost îndrumat la păcat pentru a ne atrage asupra ta lovituri providenţiale, pedepse cu efecte salutare, nu există altă concluzie decît aceea a unei armonii prestabilite.

In lumea timpului, omul păcătuieşte liber.

Deasupra orizontului temporalităţii, providenţa armonizează toate momentele vieţii omeneşti.

+ + +

Există o problemă morală a căilor lui Dumnezeu.

Providenţa pedepseşte prin instrumente.

Aceasta nu înseamnă însă că ea lipseşte de libertate arbitrul pe cel de care se foloseşte , absolvindu-l de urmările răului îndeplinit.

Vina mea faţă de Dumnezeu nu absolvă pe cel care mă loveşte executînd o pedeapsă divină.

Cel rău nu intră în rai.

Vina mea, libertatea celui care mă pedepseşte pe plan material şi le sfîrşul ei vine lui , se găsesc într-o armonie prestabilită.

+ + +

Caracterul gratuit al harului divin a fost totdeauna un motiv de scandal în teologie.

Pentru a-l înţelege nu a-ne înarmănit însă niciodată să fie comparat cu atributele dragostei omeneşti, spre exemplu cu dragostea unei femei.

Harul este dragoste şi dragoste la orice nivel al universului, dragoste omenească ce atare este ruptă din dragostea lui Dumnezeu.

Nu este deci a împletete încercarea de a înţelege natura harului folosind pelicula lui copie omenească.

www.arhivaexilului.ro

Caracterul gratuit al harului nu mai apare atunci de neînțeles.

Este suficient să ne gîndim că și dragostea omenească este gratuită. Ca și harul divin, dragostea omenească vine fără merit din partea celui ce o primește. Stă în puterea omului să o piardă, dar nu să o dobîndească.

\+ + +

După cum soarele luminează toate ființele, harul lui Dumnezeu îmbrățișează toți oamenii, fără deosebire.

Stă însă în puterea omului să-și deschidă sepalele și petalele sufletului pentru a primi lumina divină sau dimpotrivă, să rămînă închistat în el însuși, ca un boboc care nu va deveni niciodată o floare.

Cheia misterului sufletului omenesc stă în puterea de a se deschide la lumina grației divine.

Pentru ~~primirea~~ atragerea harului, nu există efort de dobîndire, există însă o adîncă pregătire și așteptare cu candela aprinsă.

\+ + +

Este un lucru care se simte.

Morala nu este aceeași pentru toată lumea.

Dimensiunile pe care le ia un anumit păcat în viața spirituală a unui om, depind de nivelul la care el a ajuns.

Ceea ce îi pare sfîntului un păcat în stare să-l doboare, este pentru muritorul de rînd un fapt comun și repetat, fără primejdii în ceea ce privește nivelul său spiritual.

\+ + +

Peguy distinge suferința utilă, mîntuitoare, de suferința inutilă, ineficientă din infern.

Origenismul pe care îl împărtășeam, adeziunea la teza mîntuirii generale, se opunea instinctiv acestei distincții.

Și totuși, este aci xxxx un adevăr adînc.

Infernul începe în noi atunci cînd suferința nu ne mai ajută, cînd ea devine inutilă; mleștina sufletului este începutul iadului.

\+ + +

De fapt, destinul omului trece prin trei etape:

- faza adamică, în care timpul nu influența beatitudinea,

www.arhivaexilului.ro

- fuga trecutului, în care timpul ne este dat ca şansă de salvare,

- fuga prezentului , în care timpul nu ne mai ajută: nu mai putem îndrepta nimic sau ne putem bucura îndefinit de rezultatele obţinute în timp .

+ + +

De ce oare Dante a căutat să explice infernul prin comparaţii materiale ?

Infernul este o stare sufletească.

Aţi pierdut vreodată dragostea vreunui suflet ales ?

Aţi simţit regretul infinit şi certitudinii că sunteţi singur vinovat ?

V-a apăsat convingerea că totul putea fi altfel ?

V-aţi trezit la adevărul apăsător că nimic nu se mai poate spera ?

Aţi înţeles că totul este ireversibil ?

Atunci aţi cunoscut acea ce trebuie să fie infernul!

Infernul începe acolo unde timpul nu mai reprezintă o pană dată omului.

Infernul este convingerea ireversibilităţii unei căderi şi regretul fără margini că eşti autorul propriei tale sorţi.

+ + +

Cea mai mare viclenie a diavolului este întreprinsă de el în epoca noastră.

El a făcut acum tot ce i-a stat în putinţă, pentru a convinge minţile oamenilor că paradisul lui nu există.

Prin cooperaţie cu dezarmarea totală a omului contemporan,-cu totul neştiutor în această privinţă- , acţiunea medievală a diavolului, care încerca în trecut să ispitească suflete ce aveau certitudinea existenţei lui, nu speră să mai " faire " .

+ + +

Există o anumită concepţie pesimistă a vieţii, care se pretinde a fi creştină.

După această concepţie, singurul rol spiritual al existenţii este acela de canon al suferinţelor în care se purifică sufletele. Răul este fundamentul rău, nu poate fi decât rău şi este bine că lucrurile stau aşa, deoarece

www.arhivaexilului.ro

numai astfel el ajută la înălțarea spiritului a omului.

Din cuvîntul Evangheliei: "Împărăția lui Dumnezeu nu este din lumea aceasta" se deduce că împărățiile acestei lumi nu pot fi decît ale diavolului.

Niciodată nu s-au putut împăca cu atîtea interpretări extremiste.

Rolul omului în lume este că o transfigureze în ansamblul ei.

Omul are menirea să ridice la sine până și planurile telurice din ființa lui.

Omul a primit misiunea divină să mîntuiască întreaga făptură, toate ființele vii.

Omul este instrumentul principal al ridicării manifestării , al spiritualizării creației.

Oare societatea omenească nu este și ea un element al manifestării ? Un fapt al creației ?

De ce ar face ea singură excepție ?

De ce trebuie abandonată forțelor răului ?

Societățile precreștine au putut cînte să au reușit să se apropie uneori de perfecțiune în domeniul social-politic. De ce noi oare, după revelație, după încarnarea Logosului, avem tendința la lenevire și abandonăm lupta pe acest tărîm ?

Sînt convins, așa cum nu face să înțelegem Apocalipsul, că după încarnarea Logosului, fundamentele istoriei s-au schimbat . Nu mai putem aștepta descreții care ar încerca realizarea idealului în înălțări organizarea societății. Sînt convins că singure cele care nu rămîne este aceea a umilinței creștine și a acțiunii de zi cu zi pentru îmbunătățire, în limitele posibilului, a lumii în care trăim.

Nu avem dreptul să impunem cu forța lumii de după jertfa Mîntuitorului un ideal de organizare forțată.

Nu trebuie însă nici să căzăm în extrema cealaltă abandonînd societatea forțelor lipsite de orice îndrumare religioasă.

În afară de destinul spiritual al individului, societatea este și ea o ființă, își are valoarea ei spirituală proprie.

Omul are astfel datoria să facă și din ea o copie palidă a Împărăției lui Dumnezeu.

www.arhivaexilului.ro

Nu voi abandona diavolului sufletul meu !
Nu-i voi lăsa însă nici lumea omenească în care trăiesc .

Societatea

Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ !

Alexandru
Mănăilescu

www.arhivaexilului.ro

TABLA DE MATERII

		Pag.
Cap.I	Metafizica nu poate fi ucisă	2
Cap.II	Viitorul este al metabiologiei	13
Cap.III	Despre psihologie	21
Cap.IV	Bărbatul şi femeia	29
Cap.V	Morala, rău al metafizicii	33
Cap.VI	Proiecţia sociologică a metafizicii . . .	43
Cap.VII	Metafizica şi orizontul filozofiei culturii	55
Cap.VIII	Teologia, faza terminală a metafizicii . . .	79

www.arhivaexilului.ro

Stăruința

sar tip D.S.L.
TAS 3351-66
Lei 0,90

www.arhivaexilului.ro